

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta pedagogická
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Život homosexuálů v současné české společnosti

Vypracovala: Barbora Stuhlová
Vedoucí práce: Mgr. Marek Šebeš, PhD.

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

V Českých Budějovicích dne

.....

Barbora Stuhlová

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Marku Šebešovi, Ph.D., za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval. Také děkuji příjemným a vstřícným respondentům, kteří našli čas a odvahu hovořit se mnou o svých životních strastech a radostech. V neposlední řadě patří poděkování mé rodině za podporu, kterou mě zahrnuje.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou života homosexuálních jedinců v české společnosti. Úvodní část je věnována teoretickým poznatkům a základním pojmům spojeným s homosexualitou. Teoretická část seznamuje čtenáře s legislativním vymezením práv homosexuálů nejen v České republice, ale i na dalších místech ve světě. V návaznosti na téma registrovaného partnerství se další kapitola věnuje právní úpravě, která zakazuje homosexuálním párům adoptovat děti. Současná práva homosexuálů umožňují pouze adopci jednotlivců nebo pěstounství. I tomu se věnuje jedna kapitola teoretické části. Poslední část teoretické oblasti se věnuje výzkumům, které se v minulosti zabývaly otázkou homosexuality a homofobie. Praktická část práce je věnována vlastnímu výzkumu homosexuality v České republice. Kvalitativní výzkum realizovaný formou rozhovoru s jednotlivými respondenty přibližuje čtenáři podmínky života gayů a leseb v české společnosti. Pomocí polostrukturovaného rozhovoru byly odhaleny zásadní okamžiky v životě jedince a zároveň i jeho běžné denní starosti. Mezi základní témata probíraná během rozhovoru patřil coming out, registrované partnerství, adopce a respondentovy zkušenosti s homofobií. Bakalářská práce přináší vhled do života lidí, kteří tu žijí s námi.

Klíčová slova: homosexualita, homofobie, coming out, registrované partnerství, adopce, pěstounství, výzkum homosexuality, Prague pride

Annotation

This thesis deals with problems of gay individuals in Czech society. The first part is devoted to theoretical knowledge and basic concepts associated with homosexuality. The theoretical part introduces the legislative definition of gay rights not only in the Czech Republic but also in other places in the world. The next chapter deals with legislation of registered partnership that does not allow homosexual couples to adopt children. The current law allow adoption or forster care only to homosexual individuals. The last section of theoretical part is devoted to the field of theoretical research that dealt with the issues of homosexuality and homophobia. The practical part contains research of homosexuals in the Czech Republic. Qualitative research realised by the interviews with the homosexual respondents deals with conditions of homosexuxual in the Czech Republic. The semi-structured interviews show the essential moments and daily worries in the life of homosexual individuals. The basic topics discussed during the interview includes coming out, registered partneship, adoption and respondents' experience with homophobia. Batchelor thesis provides insight into the lives of people who live here with us.

Key words: homosexuality, homophobia, coming out, registered partnerships, adoption, fostering, research on homosexuality, Prague Pride

OBSAH:

<u>1 Úvod.....</u>	<u>8</u>
<u>TEORETICKÁ ČÁST.....</u>	<u>10</u>
<u>2 Homosexualita.....</u>	<u>10</u>
<u>2.1 Vznik homosexuality.....</u>	<u>11</u>
<u>2.2 Homosexualita u muže.....</u>	<u>13</u>
<u>2.3 Homosexualita u ženy.....</u>	<u>13</u>
<u>2.4 Homosexuální chování.....</u>	<u>14</u>
<u>3 Homofobie.....</u>	<u>16</u>
<u>4 Coming out.....</u>	<u>17</u>
<u>4.1 Reakce rodiny a okolí na coming out.....</u>	<u>18</u>
<u>5 Historie homosexuality v Československu.....</u>	<u>20</u>
<u>6 Situace na našem území po roce 1989.....</u>	<u>22</u>
<u>6.1 Prosazení zákona o registrovaném partnerství v ČR.....</u>	<u>25</u>
<u>7 Péče o děti.....</u>	<u>28</u>
<u>7.1 Adopce.....</u>	<u>28</u>
<u>7.2 Pěstounská péče.....</u>	<u>30</u>
<u>8 Přístup k homosexualitě.....</u>	<u>32</u>
<u>8.1 Evropa.....</u>	<u>32</u>
<u>8.2 Rusko.....</u>	<u>32</u>
<u>8.3 Spojené státy americké.....</u>	<u>33</u>
<u>8.4 Afrika.....</u>	<u>33</u>
<u>8.5 Asie.....</u>	<u>33</u>
<u>9 Prague Pride.....</u>	<u>34</u>
<u>10 Výzkumy homosexuality.....</u>	<u>35</u>
<u>10.1 Pohled společnosti na homosexualitu.....</u>	<u>35</u>
<u>10.2 Pohled homosexuálů.....</u>	<u>38</u>
<u>PRAKTICKÁ ČÁST.....</u>	<u>40</u>
<u>11 Metodologie.....</u>	<u>40</u>

<u>12 Respondenti.....</u>	<u>42</u>
<u>13 Cíl výzkumu.....</u>	<u>43</u>
<u>14 Analýza a interpretace výsledků.....</u>	<u>44</u>
<u>14.1 Coming out.....</u>	<u>44</u>
<u>14.1.1 Věk.....</u>	<u>44</u>
<u>14.1.2 Vlastní smíření.....</u>	<u>45</u>
<u>14.1.3 Zveřejnění.....</u>	<u>46</u>
<u>14.2 Současný život v české společnosti.....</u>	<u>48</u>
<u>14.2.1 Homofobie.....</u>	<u>48</u>
<u>14.2.2 Předsudky a stereotypy.....</u>	<u>49</u>
<u>14.2.3 Setkávání s ostatními členy komunity.....</u>	<u>50</u>
<u>14.2.4 Sociální sítě.....</u>	<u>52</u>
<u>14.2.5 Promiskuita.....</u>	<u>53</u>
<u>14.3 Práva homosexuálů.....</u>	<u>54</u>
<u>14.4 Budoucnost homosexuálů.....</u>	<u>56</u>
<u>15 Závěr.....</u>	<u>57</u>
<u>16 Zdroje.....</u>	<u>58</u>
<u>17 Seznam příloh.....</u>	<u>62</u>
<u>18 Přílohy.....</u>	<u>63</u>

1 Úvod

Homosexualita je sexuální orientace jedince na osoby stejného pohlaví. V minulosti se vždy, byť v omezené míře, její existence objevovala a z dostupných zdrojů je zřejmé, že se z ničeho nic neobjevila a nikdy ani nezmizela. Již původní obyvatelé Austrálie, Aboriginci, vykonávali při uvádění mladých mužů do života rituál, který byl velmi podobný tomu, čemu se dnes říká homosexualita. Tento rituál byl založen na intimním styku staršího muže a mladšího muže. Další zmínky o homosexualitě najdeme v Egyptě a ve staré Antice, ve kterých se z odchylné sexuality stala kultura a poselství, jež se do dnešních dnů zachovalo v literatuře a poezii. Tuto kulturu později obnovili představitelé renesance. Středověk nebyl pro homosexuální menšinu nikterak příznivý, katolická církev se postupně šířila do světa a toužila po nápravě mravů a morálky. Myšlenka homosexuality byla potlačována. Společnost se tehdy stavěla k homosexualitě tak přísně, že dvojice stejného pohlaví či jedince, kteří se takto projevovali, upalovali, mučili a zavírali do vězení. Přes všechny útrapy homosexualita nezmizela a ve společnosti se opakovaně zjevovala. V 18. a 19. století došlo k úlevě, přesto zůstávala homosexualita zakázanou. Stejnopohlavní páry podstupovaly fyzické tresty a byly zavírány do žalářů. Až Josef II. fyzické tresty v našich zemích zrušil a nechal jedince či páry „pouze“ zavírat na dlouhé roky do vězení.

Během první republiky nebyla homosexualita vyjmuta ze seznamu trestných činů, na druhou stranu začal vycházet časopis s názvem Hlas, ve kterém se objevovala literatura, umění a dokonce i inzeráty na seznámení pro homosexuální menšinu, přestože byl časopis cenzurován, existence komunity v republice je nepopíratelná. To byl velký zlom v našich dějinách a velký krok dopředu pro homosexuály. Za druhé světové války byla homosexualita potlačována stejně jako židovství. Lidé, kteří se projevovali náklonností ke stejnému pohlaví, museli nosit růžový trojúhelník a byli zavíráni do koncentračních táborů. Po druhé světové válce nedošlo v Československu k žádnému většímu pokroku v přístupu k homosexualitě. Až v roce 1961 udělal totalitní režim významný krok a „odtrestnil“ homosexualitu. Od této chvíle byly povoleny intimní vztahy mezi lidmi stejného pohlaví od osmnácti let. Po převratu v roce 1989 přišla demokracie a postupně se aktivistům v České republice podařilo snížit hranici trestnosti homosexuálního styku na patnáct let. Tím se homosexuálové dostali na pomyslně stejnou hranici jako heterosexuálové. („Diskuze s Jiřím Hromadou“. České Budějovice, 2014)

Svou cestu k rovnoprávnosti si však musí ve společnosti dobývat dodnes. A já se ptám proč? Téma své práce jsem si zvolila záměrně proto, že si neumím na tuto otázku odpovědět.

Nevím, proč společnost stále odmítá něco, co je tolik přirozené a stálé jako heterosexuality. Rozhodně nelze opomenout pozitivní posun dopředu v přístupu k homosexualitě. Přesto se ve vyspělé liberální společnosti stále vyskytuje homofobie.

Díky své práci jsem se snažila pochopit, kde se ve společnosti berou obavy a pochybnosti týkající se této jinakosti. K pochopení mi pomáhaly zkušenosti respondentů, kteří mi během našich rozhovorů sdělovali svoje názory a osobní zkušenosti ze svého života. Abych se s nimi mohla sejít a alespoň částečně porozuměla jejich starostem, musela jsem se nejprve věnovat teorii spojené s tématem homosexuality. Seznámila jsem se s coming outem, homofobií, registrovaným partnerstvím a dalšími termíny spojenými s homosexualitou. Vše, co jsem se během své práce dozvěděla, předávám čtenáři v rámci tohoto textu.

TEORETICKÁ ČÁST

2 Homosexualita

Výraz homosexualita byl užit poprvé v roce 1869 Benkertem. Tento pojem je dodnes chápán jako označení pro lásku muže nebo ženy k osobě stejného pohlaví. Nejedná se pouze o sexuální vzrušivost, u muže vzniká citový vztah vůči jinému muži, u ženy vůči jiné ženě. *„Homosexualitou rozumíme sexuální orientaci osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený, tedy také nezaviněný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví.“* (Brzek, 1992, s.19)

Podle Janošové se homosexualita nedotýká jen přímo jedince, ale zároveň i jeho bezprostředního okolí. Značná část společnosti si celý život není jistá svojí orientací. Tuto skutečnost potvrdil výzkum Alfreda Kinseyho, který proběhl v letech 1948-1953. Významným ukazatelem sexuální orientace společnosti se stala Kinseyho škála, jejíž pomocí zkoumal množství homosexuálně orientovaných jedinců ve společnosti. Tradiční metoda zjišťování sexuální orientace začíná nulou, která představuje čistou heterosexuálnost, a končí šestkou, jež označuje čistou homosexualitu. Čísla mezi nulou a šestkou vymezují různé stupně bisexuálního chování. Většina lidí, mužů i žen, se pohybuje ve výsledcích okolo nuly, protože většina lidí je heterosexuálních. Lze vysledovat drobný rozdíl v rozložení těchto výsledků u mužů a žen. Tento rozdíl hraje zásadní roli v porozumění základnímu odlišení v sexuálním chování mezi ženami a muži. Rozdíl tkví v tom, že muži většinou dosahují hodnot na krajích Kinseyho stupnice – jsou tedy buď homosexuálové, nebo heterosexuálové. Skutečnost, že výsledky žen jsou rozprostřeny od 0 až do 6 po celé Kinseyho škále, dokazuje častou bisexualitu u žen. (Hamer, 2003)

Podle Nového akademického slovníku cizích slov jsou homosexuální muži charakterizováni takto: *„Gay je hovorově homosexuál.“* (Holubová a kol., 2005, s. 273) Pojem homosexuální ženy je také vyličen stručně: *„Lesbička je homosexuální žena, oddávající se lesbické lásce.“* (Holubová a kol., 2005, s. 479) *„Slovo lesbický vzniklo podle řeckého ostrova Lesbos, kde žila v 6. stol. př. n. l. básnířka Sapfo, prý homosexuálního založení, opěvující v básních ženy.“* (Holubová a kol., 2005, s. 478)

2.1 Vznik homosexuality

Teorie pojednávající o vzniku homosexuality se dosti rozcházejí. Je to dáno především tím, že odborníci zkoumající tento problém při svých výzkumech vycházejí z různých vědeckých oborů. Některé hypotézy se tak potvrzují a jiné stojí zase proti sobě. Homosexualita, ale ani jiné sexuální variace nebyly doposud zkoumány natolik, aby společnost získala jednoznačně pravdivou a uspokojivou odpověď na to, co je příčinou a jak vznikají. (Janošová, 2000)

Asi nejznámějším a zároveň nejkontroverznějším objevem je v oblasti sexuální genetiky „gen pro homosexualitu“, který byl objeven v roce 1993 v laboratoři doktora Deana Hamera. Tento objev není až tak důležitý ve smyslu co vypovídá o homosexualitě jako takové, ale je důležitý právě pro to, co říká o rozdílech mezi pohlavími a v sexuální orientaci. Měřit či definovat sexuální orientaci je poměrně obtížné a nejednoznačné. Někteří vědci určují sexuální orientaci pouze podle faktu, s jakým pohlavím udržuje ta konkrétní osoba vztah - s muži, ženami nebo oběma pohlavími. Další mají za to, že je nutné přihlídnout k fantaziím a touhám, podle kterých nám brání jednat naše společnost a že je třeba také počítat s tím, nakolik se dotyčná osoba cítí být přitahována ženami nebo muži. (Hamer, 2003)

Matt Ridley se domnívá, že jedním z nejpodstatnějších důkazů toho, že je homosexualita vrozená a geneticky podmíněná, je fakt, že je-li homosexuálně orientovaný jeden ze dvou sourozenců, které porodila stejná matka, a byli stejně vychovaní, sdílí jeho bratr či sestra stejnou sexuální orientaci s jen přibližně čtvrtinovou pravděpodobností. Pokud ale hovoříme o jednovaječných dvojčatech, která získala stejný genotyp a stejné vychování, zvyšuje se pravděpodobnost vzniku homosexuality u obou sourozenců k číslu 0,5. To znamená, že v případě, kdy je jeden z bratrů -dvojčat- gay, je pravděpodobné, že druhý bratr bude gay z 50 %. Další spolehlivé indicie ukazují, že gen pro homosexualitu je zděděn po matce. (Ridley, 1999)

Psychosociální a kulturní pohled na homosexuální lidi se v čase měnil podstatným způsobem. V současné době je ve světě nezanedbatelné množství společností, kde je homosexualita kriminalizována. To platí především o homosexuálním chování mezi dvěma muži („sodomie, pederastie“ jako trestné činy). Někteří behaviorálně zaměření psychoanalytici a psychoterapeuti považují homosexualitu za patologický stav a pokoušejí se jí léčit. V současné době se vede mnoho debat na téma, jakým způsobem se formuje sexuální orientace. Nejvíce aktivní jsou v nich v poslední době stoupenci zejména psychologických a

kulturně sociálních koncepcí. Ty, které mají základ v biologických aspektech, jsou tvrdě kritizovány těmito sexuology. Tato kritika je vedena převážně z „humanistických“ pozic. Kdyby nebylo nezanedbatelné biologické predispozice, byla by setrvalá přítomnost homosexuálních párů v heterosexuálním světě obtížně pochopitelná. Je známo, že se u dospívajících jedinců objevuje endogenní, s osudovou naléhavostí. To, že se homosexuální orientace dá naučit, nebylo nikdy prokázáno.

Biologicky směřované výklady existence homosexuálně orientované komunity ve všech známých lidských společnostech byly v posledních letech posíleny objevem genu Xq28, který je odpovědný za homosexuální orientaci některých jedinců. Z psychosociálních vlivů se často zdůrazňuje vliv rodiny a výchovy. Například některé rozvedené matky si dávají za vinu homosexualitu své dcery, která neměla mužský vzor. Běžná, léty prověřená zkušenost s homosexuálními lidmi nám ale dokazuje, že jejich rodiče bývají ve většině naprosto „normální“. Homosexualita dítěte se může objevit v případě neúplné rodiny i v případě perfektního rodinného zázemí. (Zvěřina, 2003)

V souvislosti s pátráním po různých příčinách homosexuality se objevovaly nové poznatky o vlivu testosteronu na lidský vývoj mozku. Až do šedesátých let byla příčina vzniku homosexuality připisována výhradně důsledkům výchovy. Když se ale zjistilo, že se orientace nedá „přeučit“ ani averzní terapií, společnost se přiklonila k názoru, že jde o hormonální poruchu. Tato teorie se také nepotvrdila. V případě, že aplikujete homosexuálovi nitrožilně samčí hormony, nestane se heterosexuálem, ale zvýší se jeho sexuální apetit. Sexuální orientace je v nás zafixována již před dosažením dospělosti. Výzkumy provedené v Německu, Británii a v USA vypovídají, že vyšší pravděpodobnost pozdější homosexuality způsobuje nedostatek hormonu testosteronu v průběhu zárodečného vývoje dítěte. Častěji se stanou muži homosexuálními nebo se chovají zženštěle, když jsou vystaveni v děloze přebytku samičích hormonů, nebo mají-li přebytek jednoho chromozomu X. Také muži, kteří se narodili během stresujících období (například na konci druhé světové války) mají větší předpoklad, že budou homosexuální, než muži narozeni v klidném období. (Ridley, 1999)

Ze všech vzniklých teorií se většina lékařů a vědců shodne na tom, že vznik homosexuality ovlivní větší množství různých faktorů. Největší příčiny jsou biologické (genetické dispozice a průběh těhotenství). Poporodní vlivy mohou mít význam pravděpodobně jen u disponovaných jedinců. (Janošová, 2000)

2.2 Homosexualita u muže

„Čeština nemá pro homosexuální muže žádný jednoznačně přijímaný termín. Zdá se však, že i v češtině zdomácní amerikanismus „gay.““ (Zvěřina, 2003, s. 124) Podle Zvěřiny mají muži vysoké sklony k sexuální promiskuitě. Je zajímavé, že promiskuita u gayů je zaznamenávána a probírána častěji než u leseb. Větší sexuální aktivita gayů je způsobena dvěma důvody. Za prvé jsou muži biologicky disponováni k větší sexuální aktivitě než ženy, proto pokud se ve vztahu sejdou dva muži, nebývá sexuální zdrženlivost taková jako v páru heterosexuálním. Za druhý důvod lze považovat sociální situaci, do které se homosexuální muži dostávají. Vztahy v rámci minority bývají často provázeny anonymitou, naléhavou potřebou a díky tomu probíhají na nedůstojných místech. V této souvislosti vzniklo označení „záchodová erotika“. V sexuálním průzkumu věnovanému gayům se ukázal průměrný počet partnerů okolo 20 až 30. Rychlé šíření viru HIV je zapříčiněno také díky podmínkám, které společnost vytváří homosexuálním párům. (Zvěřina, 2013)

2.3 Homosexualita u ženy

„Pro ženskou homosexuálku lze termín „lesbička“ již dnes pokládat za obecně akceptovaný.“ (Zvěřina, 2013, s. 124)

Procento homosexuálních žen je nižší než homosexuálních mužů. Výhodu mají homosexuální ženy především v tom, že nejsou tak nápadné jako homosexuální muži. I ženy však čeká nepříjemné období coming outu, během kterého si uvědomí svou orientaci a často prožijí první lásku, která je nešťastná. Často se tyto dívky zamilují do své heterosexuální kamarádky. Pondělíčková-Mašlová mluví o tzv. mezidobí, během kterého lesba sobě i okolí namlouvá, že je transsexuální či bisexuální. Ženy bývají v rámci sexuality přizpůsobivější než muži. I mladé homosexuální dívky se snaží zpočátku žít jako ostatní ženy. Dopředu je často žene silná touha po dítěti, která odlišuje v tomto případě muže a ženy. Tato touha umožňuje ženě snášet sexuální styk, přestože jí nepřináší uspokojení. Pokud žena není plně homosexuálně vyhrazena, je možné, že se nikdy lesbou nestane a radosti mateřství ji dostatečně uspokojí. Ženy na rozdíl od mužů touží především po trvalém citovém vztahu,

který začnou velice brzy po coming outu vyhledávat. Pokud tento vztah najdou, dokáží spolu léta šťastně nebo alespoň spokojeně žít.

„V otázce „Jak častá je ženská homosexualita?“ se pokusil odpovědět A. C. Kinsey (ředitel amerického Ústavu pro výzkum sexuality). Vyšetřil velkou skupinu žen: 13 % z nich uvedlo, že alespoň jednou v životě měly homosexuální kontakt a prožily při něm orgasmus. Dále během výzkumu vyčlenil pouze studentky. V tomto redukovaném souboru uvádělo homosexuální zkušenost již jen 9 % žen, ale i tento údaj je vysoký a nikdy jej žádný další výzkum nepotvrdil. Poznat způsoby homosexuálního jednání a prožívání žen je ještě obtížnější než u mužů. Část homosexuálních žen má vedle homosexuálních kontaktů i pohlavní styky s muži a mnohdy přitom prožívají i pocit uspokojení.“ (Brzek, 1992, s. 88)

2.4 Homosexuální chování

Janošová ve své knize uvádí jako viditelný projev lidské sexuality sexuální chování. Lze se setkat se situacemi, ve kterých se heterosexuální jedinci chovají homosexuálně, zároveň se v určitých chvílích mohou homosexuálové chovat heterosexuálně. Známé jsou případy lidí, kteří začínali svůj sexuální život jako heterosexuálové a později se přiklonili k homosexuální orientaci. Tato oblast tedy nemusí nutně korespondovat s reálnou orientací. *„Poměr mezi gayi, kteří jsou schopni sexuálních kontaktů se ženami a mezi těmi, kteří vůbec nemohou žít heterosexuálním životem, je odborníky odhadován asi na 60:40.“ (Janošová, 2000, s. 15)*

Brzek uvádí příklady situací, ve kterých se heterosexuální jedinci chovali homosexuálně a naopak. Například žije-li osoba v podmínkách, které nedovolují kontakt s osobami opačného pohlaví (ve vězení, internátních školách, armádě apod.), stává se, že se stýká s osobou, která je sice méně přitažlivá, ale za daných okolností schopná jedince uspokojit, přestože je jeho orientace heterosexuální. Toto sexuální chování nazýváme náhražkovým. Náhražkového chování většinou u jedince provází vysoká sexuální vzrušivost, jaká i běžně bývá u adolescentních mužů, nepřítomnost omezujících morálních norem a nevyzrálé volní mechanismy. Pokud se později tento člověk vrátí zpět do normálních poměrů, ve kterých je osoba opačného pohlaví lehce dostupná, v homosexuálním chování, které doposud praktikoval, nepokračuje. Na sexuální orientaci jedince nemá vliv ani delší časový

horizont, během kterého se uchýlil k homosexuálním stykům. Orientace je daná a neměnná. (Brzek, 1992)

Podle Janošové bývá preference homosexuality u mužů zapříčiněná také strachem z možného sexuálního selhání se ženou. V některých příkladech k tomuto rozhodnutí vedou špatné zkušenosti v navazování vztahů se ženami. Janošová tvrdí, že v této situaci musí být v jejich sexuálním založení také část homosexuální dispozice. V pubertě se objevuje, ve spojení s obdivem vůči starší autoritě či v případě hledání vlastní sexuality, vzrušivost vůči osobám stejného pohlaví. Především v období komunismu byla běžná tzv. krycí manželství. V takovém manželství jsou manželé vzájemně seznámeni se svou homosexualitou, ale z důvodu vnějších podmínek raději udržují partnerství s jedincem opačného pohlaví. Mnohdy se bojí reakce společnosti či nejbližšího okolí. (Janošová, 2000)

Jak uvádí Zvěřina, homosexuální prostituce bývá také často provozována heterosexuálními lidmi. „*Antropologové popisují homosexuální projevy, které u některých přírodních národů patří k iniciačním ceremoniálům mladých mužů. Takové chování je v příslušném společenství dokonce i vyžadováno, a to samozřejmě většinou od jedinců, kteří nejsou homosexuálně orientováni.*“ (Zvěřina, 2013, s. 120)

3 Homofobie

Ve spojení s projednáváním návrhu zákona o partnerském soužití osob stejného pohlaví bylo vyřčeno nemálo úvah, které byly nepřátelské a kritizovaly homosexuální chování mužů i žen. Tyto projevy se označují jako homofobní. Homofobie je termín, který označuje všemožné obavy (i nesmyslné) z homosexuální orientace. Kromě seriózních úvah se objevují ve veřejných projevech i emotivní názory, že gayové a lesbičky „rozvracejí“ naši společnost, nebo hanlivé výroky „buzerant“ či „teplouš“. Ve většině případů homofobní nadávky směřují na homosexuály mužského pohlaví. A to přes to, že již více než deset let je homosexualita vyjmuta ze Seznamu nemocí a vad Světové zdravotnické organizace (WHO).

Pravou příčinou homofobie je, jak už bývá zvykem, strach z něčeho neznámého nebo neobvyklého. Lidé, kteří se obávají této „nepřirozené sexuality“, hledají jakýkoliv racionální důvod ke svým obavám. Své homofobní postoje nezřídka opírají o argumenty vyskytující se v různých náboženstvích.

Ukazatelem politického radikalismu je míra homofobie ve společnosti. Platí úměra, že čím více liberální společnost je, tím méně se vyskytuje homofobie mezi lidmi. V současné době se ale konfliktním postojům k homosexualitě zcela neubrání ani ta nejliberálnější společnost. (Zvěřina, 2014)

4 Coming out

Pro období, během kterého dochází k odhalení odlišné sexuální orientace, používáme označení coming out. (Brzek, 1992) Podle Janošové však každý člověk, ať má jakoukoliv orientaci, prožívá v určitém období různými způsoby svůj coming out. V období, kdy člověk začíná vnímat svou sexualitu a postupně si uvědomuje svou individualitu, přichází proces poznávání svého já. K tomuto procesu dochází nejčastěji v pubertě nebo adolescenci. (Janošová, 2000)

Pokud dochází k odhalení odchylné sexuální orientace, bývá období coming outu provázeno těžkými psychickými stavy. Mnohdy jsou průvodními projevy tohoto prožívání deprese či sebevražedné sklony. V průzkumu, kterému se věnoval Brzek, se ukázalo, že celá polovina mužských respondentů se v minulosti pokusila spáchat sebevraždu. (Brzek, 1992)

Brzek tvrdí, že v určitých případech k sebepoznání dochází až v pozdějším věku. Dospívající člověk bývá mnohdy zmatený a těžko rozlišuje projevy erotických a neerotických citů. Svojí vinu na tom nese i výchova, která mnohdy hned od svého začátku jasně definuje sexualitu jako jedinou možnou k opačnému pohlaví. Někteří homosexuálové si pak dlouhou dobu vykládají své city ke stejnému pohlaví pouze jako přátelskou náklonnost. Naopak kamarádské vztahy vnímají jako lásku. Pro ženy pozdní coming out bývá složitější než pro muže. Vzhledem k pasivní ženské roli a mateřskému pudu jsou známy případy žen, které odcházejí od rodiny, ve které ani po letech nenachází dostatečné naplnění a uspokojení. (Brzek, 1992) Podle Talandové obecně ženy dozrávají v rámci sexuality později a pomaleji. K tomu dochází především kvůli touze ženy po mateřství či vrytý model klasické rodiny, ke kterému vede jediná možná cesta. „Výzkum, který byl v souvislosti s touto oblastí proveden přímo na české půdě, ukazuje, že coming out u lesbiček přichází nejčastěji ve věku 15-25 let (57 % dotázaných), dochází k němu však někdy i po 35. či po 40. roce života.“ (Janošová, 2000, s. 20)

Uvědomění si vlastní sexuální identity s sebou nese další otázky a situace, které musí jedinci v rámci každodenního života řešit. Nejde jen o samotnou orientaci, ale i příslušnost k určité společenské skupině, ke které se dříve nebo později přihlásí. Většina homosexuálů se také během svého rozhodování dostane k otázce, kde žít. Obecně platí, že městský život je homosexualitě přístupnější a žijí v něm tolerantnější lidé.

Podle Stehlíkové lze coming out rozdělit na dvě hlavní fáze, které se dále rozdělují. Jednotlivé etapy na sebe navazují a prolínají se.¹

Období coming outu je pro homosexuální menšinu závažnou a podstatnou částí života, která u málokterého šťastlivce probíhá snadno. Coming out je charakteristický intenzivním prožíváním odlišnosti, které bývá spojeno s depresemi, nerozhodností a duševním tápáním. Jedním z hlavních faktorů ovlivňujících průběh coming outu je místo, ve kterém se daný jedinec nachází a ve kterém žije. Rozdíl v přístupu k homosexualitě není znatelný pouze mezi městem a vesnicí, ale zároveň i v různých zemích světa. Je obecně platné, že se homosexuálům žije lépe ve městech a liberálních společnostech. Největší problémy se sebezpřijetím mají lidé žijící v homofobicky smýšlejících zemích. (Janošová, 2000)

4.1 Reakce rodiny a okolí na coming out

Jak již bylo naznačeno v minulé kapitole, coming out je velmi náročné období zejména přímo pro jedince, který pociťuje probíhající změny a začíná si uvědomovat svoji odlišnost. Zároveň je však coming out nesmírně komplikované období pro rodinu a blízké okolí homosexuála. V tomto čase by bylo ideální, kdyby byli členové rodiny těmi, kteří nabídnou pomoc a porozumění. Bohužel tomu tak často nebývá. Podle Janošové a zkušenosti lidí, s nimiž měla možnost hovořit, vypovídají v různých situacích spíše o rodičovském přístupu jako složitém a těžko zvládatelném. Rodičovské nepochopení pramení z různých názorů a postojů. Striktní výchova v rámci více generací může zakořenit hodně silné názory a často potom, především otci, nejsou schopni dojít ke smíření s homosexualitou vlastního dítěte. Nejběžnějším příkladem je obraz otce, který si přeje mít ze syna dnes fotbalovou hvězdu, dříve vojáka. Syn naproti tomu raději vaří nebo si hraje s panenkami. Dalším faktorem, který může být pro rodiče skličující v případě homosexuálního potomka, je fakt, že možná nebudou mít nikdy vnoučata. V rodinách, které jsou hluboce věřící, je ovšem zjištění homosexuality u potomka nejhorší. Známé jsou případy, kdy se rodiče nikdy nevyrovnali s

¹ **1. Zjištění skutečnosti o svém zaměření a její akceptace:** a) *Precoming out* – jedinec si uvědomuje svou odlišnost, ale nedovede ji vyjádřit. b) *Vlastní coming out* – člověk pojmenuje svou odlišnost. Svou sexuální identitu může zprvu odmítat, ale po čase ji přizná sám sobě a poté i jinému člověku.

2. Uspořádání života v jejím souladu: c) *Fáze explorace* – navazování prvních sexuálních vztahů a experimentace. d) *Fáze partnerství* – tvorba trvalejších sexuálních a partnerských vztahů odpovídajících celkovým citovým potřebám jedince. e) *Fáze integrace* – dotvoření hodnot, upevnění role jedince ve vnějším světě. (Stehlíková, 1995, s. 17)

orientací svého dítěte. Je zjevné, že tato situace musí být pro gaye či lesbu velmi frustrující a reakce formou citového popření nebo myšlenky na sebevraždu není příliš překvapivá. Postupem času se ukázalo, že přátelé jsou mnohdy v této životní fázi lepší pomocnou rukou než nejbližší rodina.

Podle výzkumu J. Talandové z roku 1997 vnímají české lesbičky za nejokomplikovanější část coming outu sdělení faktu rodině (52 % respondentek uvedlo na prvním místě náročnosti). Naopak pouze 15 % respondentek vypovědělo, že právě rodiče jim podali v pravý čas pomocnou ruku. Podobný výzkum proběhl v roce 1989 v USA (S. G. Schneider, N. L. Farberow, G. N. Krugs). Porovnával vliv rodinného zázemí gayů a přístupy společnosti na průběh jejich coming outu. Vztah homosexuality a sebevražedných sklonů byl interpretován na základě výsledků dotazníku, na který odpovídalo 52 mužů z homosexuálního organizovaného sdružení a 56 mužů z volné komunity. Z celého vzorku byly během průběhu života zaznamenány sebevražedné myšlenky u 55 % respondentů. Jednalo se hlavně o muže z rodin s problémy se závislostmi nebo psychickým zneužíváním. Dále se často objevovalo u etnických menšin, či jedinců bez náboženského vyznání a lidí s původem z rodin s odmítavým postojem. (Janošová, 2000)

5 Historie homosexuality v Československu

Podle Franze Schindlera (2013) zavinila druhá světová válka nejen zdevastování společnosti a měst, ale zároveň i zadusila společenské ovzduší tehdejších 20. a 30. let, ve kterém se především ve velkých evropských metropolích pomalu rozvíjela do té doby nepřipustná volnost v sexuálních a genderových otázkách. Začala se objevovat subkultura homosexuálů a v souvislosti s ní se zakládala hnutí za práva gayů a lesbiček i obecnou sexuální reformu. Druhá světová válka však způsobila rozbití těchto nových rozvíjejících se ideálů a vrátila evropskou společnost zpět do konzervativní podoby. Homosexuálové se opět stáhli do ústraní a tajili svoji orientaci. Přesto v poválečném Československu svítila naděje pro homosexuály v podobě Sexuologického ústavu, který byl otevřen na Karlově univerzitě. Zároveň přežil válku právník František Čerovský, který se po dlouhá léta stavěl za práva homosexuálů, a po únorovém puči opět pracoval na přípravě nového trestního zákoníku. Ve chvíli, kdy vyšel v roce 1950 nový trestní zákoník, však zhasla homosexuálům naděje, neboť homosexualita zůstala trestnou. Podle jediných dostupných zpráv z této doby je uváděno, že se před vydáním zákoníku ozývaly hlasy, že socialistické Československo nemůže legalizovat homosexualitu, protože SSSR ji netoleruje a považuje ji za kapitalistickou a v komunistické společnosti pro ni není prostor, je trestána.

V roce 1961 však na základě výzkumu Kurta Freund, který provedl v 50. letech, a díky němuž potvrdil, že je homosexualita nevyléčitelná nemoc, došlo ke zvratu. Je důležité si uvědomit, že v této době se homosexualita stále brala jako nemoc a ne jako vrozená orientace. Freund ve svém pokusu ukázal, že stav homosexuálního chování je neměnný. Freundův experiment spočíval v takzvané averzivní terapii. „Pacienti“ opakovaně dostávali silné množství farmak, po kterých měli silné zažívací a fyzické obtíže a při kterých byli nuceni se dívat na osoby stejného pohlaví. Pocity v nich měly vyvolat celkovou averzi k homosexualitě. Logicky však k těmto výsledkům nedošlo. V roce 1961 tak na základě těchto Freundových pokusů bylo homosexuální chování povoleno mezi dospělými osobami. Homosexualita však byla stále považována za nemoc a neměla obtěžovat většinovou společnost. Rozdíl byl pouze v prokazatelnosti toho, že se nedá odstranit a tudíž se nemohlo „nemocným“ lidem vyčítat, že dál pokračují ve svém jednání. (Wintr, Himl, Seidl, Schindler, 2013)

Zákon nebyl jednoznačně postaven a v podstatě se dal vyložit podle zájmů režimu. V životě homosexuálů nic převratného neznamenal, protože se i po vydání museli až do 80. let se svou orientací skrývat.²

Zajímavé je tvrzení Franze Schindlera, že „*ustanovení nového paragrafu o veřejném pohoršení a jeho nejasný výklad v podstatě nutily homosexuály k tomu, aby se veřejně nijak neprojevovali a žili v ústraní, neviditelní pro heterosexuální svět. Zajímavé je, že si starší homosexuálové tento způsob života osvojili a že dodnes veřejnou přítomnost homosexuálních párů nebo dotyky a líbání dvou mužů na ulici odsuzují jako „vyvádění“.*“ (Himl, Seidl, Schindler, 2013, s. 291) Tato spekulace nás může nutit k zamyšlení nad tím, zda právě dlouhodobé postavení homosexuality mimo společnost nemůže ještě stále, byť v roce 2014, zapříčiňovat předsudky a stereotypy vůči homosexuálnímu chování u nás. Setkávání se homosexuálů s těmito jevy v současnosti si především potvrdíme v praktické části, věnované kvalitativnímu výzkumu.

Roku 1983 se o homosexuálech začalo znovu otevřeně hovořit v médiích, a to na základě velkého rozšíření HIV. Pozornost se obrátila na homosexuály jako na rizikovou skupinu. Ze začátku se dokonce psalo o „gay moru“. Situace sice prolomila tabuizaci, ale na druhou stranu se díky ní na homosexuály nadále pohlíželo negativně.

Pod záštitou sexuologů Antonína Brzka a Iva Procházky byl na konci 80. let založen Socioterapeutický klub, ve kterém se scházeli homosexuálové. Byla to první možnost pro setkávání komunity v přijatelném prostředí. Klub měl dvě funkce: homosexuálové zde získávali možnost seznámit se a zároveň klub propagoval boj proti promiskuitě, který fungoval jako prevence AIDS. Kolektiv lidí, který založil první oficiální homosexuální organizaci v ČSSR Lambda Praha, pocházel právě ze Socioterapeutického klubu. Svaz Lambda vyvíjel až do převratu různé aktivity, které měly homosexuálům usnadnit život v Československu, a po sametové revoluci byl oficiálně povolen. Od dubna roku 1990 začal vycházet měsíčník Lambda v tištěné podobě a novinovém formátu. (Himl, Seidl, Schindler, 2013)

² Nový paragraf § 244 trestního zákona zněl: **1.** *Kdo se po dovršení osmnáctého roku svého věku pohlavně stýká s osobou téhož pohlaví mladší než osmnáct let, nebo kdo se pohlavně stýká s osobou téhož pohlaví, zneužívaje její závislosti, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.*

2. *Stejně bude potrestán, kdo: a) za pohlavní styk s osobou téhož pohlaví přijme nebo poskytne úplatu, nebo b) pohlavním stykem s osobou téhož pohlaví budí veřejné pohoršení.* (Havelková, B. Genderová rovnost v období socialismu. In Bobek, Molek, Šimíček)

6 Situace na našem území po roce 1989

Proměna politického klimatu, která proběhla v roce 1989, připravila živnou půdu pro homosexuální aktivismus, který se po listopadovém převratu začal rozvíjet. Od prvních dnů se v Praze formoval debaťní kruh, jehož záměrem bylo využít stávající situace a připojit se do tehdejších diskusí. Výsledky těchto diskusí tvořily nové demokratické Československo. Vzniklá skupina se začala nazývat Hnutí tolerance. V prosinci 1989 vyšel v Informačním servisu článek o Hnutí tolerance, který seznamoval čtenáře se situací homosexuální menšiny v Československu. Problémy, se kterými se homosexuálové museli potýkat, vyplývaly z nedostačujícího institucionálního zázemí menšiny a ze stávající právní úpravy. Některé homosexuální projevy bylo možné stále ještě klasifikovat jako trestný čin. Článek hovořil za členy Hnutí tolerance a vyzýval společnost ke spolupráci s menšinou. Uvedeno bylo také, že Hnutí tolerance „*chce široce spolupracovat s veřejností, žádá o možnost publikovat, chce, aby se stalo samozřejmostí, že veřejnost získá informace do této doby určené jen úzkému okruhu homosexuálů.*“ (Seidl a kol., 2012, s. 318)

Až do roku 1997 se problematika gayů a leseb probírala především uvnitř queer společenství a její působení do obecné politické debaty v rámci celé české společnosti bylo malé. Tisk se stal hlavním atributem pro komunikaci komunity. Časopis Soho revue vydávaný nakladatelstvím Orbis byl ve své době nejvýznamnějším periodikem zabývajícím se homosexualitou v České republice. Ve vedení časopisu seděla novinářka Alena Plavcová s gay aktivistou a hercem Jiřím Hromadou. V roce 1992 bylo vydávání časopisu na základě finančních potíží zastaveno, avšak díky podpoře nového ředitele Orbisu a zároveň dotacím Národního centra podpory zdraví v roce 1993 znovu obnoveno.

Na stránkách Soho revue se postupně stanovil poměrně jednotný model výkladu homosexuální situace. Klíčovými pojmy zde byly „gay a lesbická minorita“ chápaná jako množina všech osob cítících náklonnost převážně ke stejnému pohlaví a poté „komunita“, tj. ti příslušníci minority, kteří se jako gayové či lesbické ženy skutečně identifikují a mají nějakým způsobem navázány sociální vztahy s ostatními příslušníky minority.

U aktivistů docházelo opakovaně ke zklamání, neboť jejich šetření ukazovala, že se do homosexuální komunity zapojuje velmi málo českých gayů a leseb. Přitom integraci homosexuálů mezi ostatní členy minority si stanovili jako jeden z hlavních cílů jejich programu. V té době se do jednotlivých organizací sdružovalo zhruba 1700 homosexuálů z celkového počtu 700 000.

Dalším tématem, které se stalo v devadesátých letech aktuální, byla problematika AIDS. Přestože situace u nás nebyla zdaleka tak kritická jako v západních zemích, začínala zde vznikat řada organizací, která se snažila problematikou HIV zabývat. Bylo třeba pracovat s faktem, že se většina HIV pozitivních v devadesátých letech nakazila právě při homosexuálním styku. Aktivisté byli přesvědčeni, že jediným možným řešením je založení skutečné společenské struktury gay komunity.

Na začátku devadesátých let se začaly, především na území Prahy, zakládat nové gay kluby. S postupem času se rozšiřovaly i mimo hlavní město. Z počátku bylo označení „gay klub“ vnímáno spíše jako skupina osob než jako konkrétní místo. Tyto organizace vznikaly především v řadě krajských a okresních měst. *„Označení gay klub však bylo zprvu chápáno spíše jako skupina osob než místo. Tato sdružení pak různě vznikala a zanikala. Sdružení organizací homosexuálních občanů se snažilo zakládání gay a lesbických klubů v regionech stimulovat tím, že vznikajícím organizacím podle svých možností poskytovalo počáteční hmotnou pomoc, avšak rozhodující bylo, zda se v daném místě najdou aktivisté, kteří sdružení skutečně vybudují a přivedou tak myšlenku a praxi komunity také do svého regionu.“* (Seidl, 2012, s. 342) Během následujících let vznikalo v hlavním městě velké množství komerčních gay klubů. Tato situace zapříčinila posun v chápání termínu „gay klub“ směrem k označení místa.

Hlavní homosexuální organizace na nekomerčním základě se formovaly také v Praze. Svaz Lambda se objevil na české scéně jako první, ale zároveň byl velice brzy nahrazován Sdružením organizací homosexuálních občanů. Jednotlivé organizace si pod svou ochranu vzalo SOHO a pražská sdružení se rozdělila na část mužskou a ženskou. Lesbické sdružení Promluv se v polovině devadesátých let oddělilo od ženské části SOHO.

Podstatnou úlohu tvořila provázanost Sdružení organizací homosexuálních občanů s redakcí Soho revue. V rámci revue se uplatňovala propagace komunitně politického diskursu a programové vize homosexuální emancipace. Tato spolupráce byla možná především díky šéfredaktoru Jiřímu Hromadovi, který se během let dostal na pozici hlavního aktivisty a nejvlivnějšího ideologa gay a lesbické minority v České republice. Od roku 1991 vykonával funkci prezidenta SOHO. Podporu nakladatelství Orbis a Soho revue považuje za jeden z nejpodstatnějších vlivů, které dopomohly organizaci k rozvíjení a prosazení některých z jejích cílů.

Již v roce 1993 došlo k sestavení prvního návrhu na zavedení institutu registrovaného partnerství. SOHO tehdy svůj návrh předložilo k veřejné diskusi a celou situaci provázely symbolické obřady homosexuálních párů, během kterých si některé páry zaslíbily věnost. Všem těmto párům vydávalo od roku 1993 SOHO „registrační list“. První návrh na úpravu rodinně právních vztahů a zavedení registrovaného partnerství byl podán na začátku roku 1995. Na základě jednání s Ministerstvem spravedlnosti, které bylo gestorem úpravy, vznikly tři varianty řešení požadavků, které podalo SOHO. Ministerstvo poté předalo varianty k posouzení vládě. Ta však hned na svém prvním zasedání 8. listopadu 1995 návrhy zamítla. SOHO v čele s Jiřím Hromadou se rozhodlo nevzdávat svůj boj a až do roku 2006 pracovalo na prosazení zákona o registrovaném partnerství. O tom však až v následující kapitole, která se věnuje samotnému zákonu a jeho prosazení.

„Pomoc hledalo SOHO nejen u politiků, ale i u známých osobností. Jejich příznivá vyjádření publikovalo Soho revue. Mezi ty nejvýraznější patří například ministr vnitra za ODS Jan Ruml, předseda ČSSD Miloš Zeman, předseda neparlamentní strany Svobodní demokraté Jiří Diensbier a samozřejmě Václav Havel.“ (Seidl, 2012, s. 374)

Téma registrovaného partnerství patřilo v devadesátých letech k nejvíce probíraným a velmi zásadním. Celá situace hýbala světem minority i celkovým společenským myšlením. SOHO se věnovala především tomuto náročnému úkolu, zároveň si však našla čas i pro pořádání dalších akcí, které souvisely s minoritou, ale zvala také příslušníky veřejné společnosti. I díky těmto příležitostem se veřejnost čím dál více seznamovala se světem uvnitř homosexuální komunity. Do výčtu akcí lze zařadit například každoroční pochod Světlo pro AIDS či opakující se Týden boje proti AIDS.

Nepříjemná situace pro SOHO vznikla v roce 1997, kdy byla díky úsporným opatřením vlastní politiky omezena finanční podpora neziskového sektoru. V rámci tohoto programu SOHO přišlo o velkou část svého financování. Další ránou bylo zrušení nakladatelství Orbis. Soho revue si hledalo nového nakladatele, kterého záhy získalo v podnikateli Adolfu Chodurovi. Do roku 1998 pak vycházel časopis pod názvem Soho absolut revue. V roce 1998 z časopisu odchází Jiří Hromada, který se dostal s Chodurou do sporu. Obsah časopisu se postupně mění a věnuje především komerčnímu sdělení. V té době se objevuje nový způsob působení komunity na společnost v rámci médií. Český rozhlas 1 - Radiožurnál spustil ve vysílání pořad s názvem Bona Dea, během kterého se probíralo dění v homosexuální komunitě. Pořad pokračoval každý týden až do roku 2006. Kromě Soho revue

se na scéně objevilo i množství dalších periodik věnujících se gay otázkám. Za zmínku stojí Náš svět, Promluv nebo Gayčko. Od roku 1996 bylo možné sledovat gay minoritu v rámci internetu, v roce 1999 tato sledovanost dosáhla takové míry, že časopisy přesunuly svoji působnost na internetové stránky a sociální sítě. Internet je i v současnosti nejčastějším záchytným bodem pro členy komunity. Z devadesátých let se do nového tisíciletí přenesla tradice různých akcí věnovaných homosexualitě v České republice. Tradicí se staly jarní lesbické festivaly v Praze, soutěž Gay man nebo akce Světlo pro AIDS. Od roku 1998 se představitelé české minority vydávali na gay a lesbické sportovní hry Gay Games v Amsterdamu. Taktéž v roce 1998 byl uspořádán první průvod queer hrdosti v Karlových Varech. V současnosti patří k nejsledovanějším homosexuálním akcím v České republice každoročně se opakující Prague pride. Gay a lesbický festival trvá celý týden, je doprovázený různými kulturními a společenskými akcemi a vrcholí velkolepým průvodem. (Seidl a kol., 2012)

6.1 Prosazení zákona o registrovaném partnerství v ČR

Podle Jiřího Hromady se dá období před prosazením registrovaného partnerství rozdělit na 6 částí připadajících jednotlivým pokusům. Toto období probíhalo od roku 1995 do roku 2006, kdy vstoupil v platnost zákon o registrovaném partnerství. Bylo to právě v roce 1995, kdy Vláda České republiky poprvé zamítla svým usnesením možnost předložit Poslanecké sněmovně návrh zákona, který by dal homosexuálům možnost partnerského soužití ve stejném svazku jako je manželství a dal jim tedy možnost výběru, zda chtějí žít svobodně či vstoupit do institutu manželství. Ve stejném roce došlo k prosazení zákona o registrovaném partnerství ve Švédsku. (Wintr, Himl, Seidl, Schindler, 2013)

Jak uvádí Jan Wintr, pokusy, které vznikaly po roce 1998 v českém prostředí, měly vliv nejen na vývoj myšlenky registrovaného partnerství v českém parlamentu, ale zároveň byly konfrontovány s českou veřejností a připravovaly půdy pro prosazení zákona o registrovaném partnerství. V dubnu roku 1998 proběhl tedy druhý pokus, ve kterém Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR opět zamítla návrh zákona o registrovaném partnerství. Bylo tomu tak hned v prvním čtení, avšak chyběly k prosazení pouhé tři hlasy. Sněmovna zároveň rozhodla neprojednávat návrh dál. Jak uvádí Wintr, tento proces upoutal především pozornost právní vědy. Během následujícího roku se problematice registrovaného partnerství věnovaly čtyři články, které fungovaly především jako polemiky nad tím, zda by měl být

zákon prosazen, a především nad tím, jak ho případně postavit. Za nejkritičtější článek můžeme považovat článek Jiřího F. Haderky, který bojuje proti registrovanému partnerství v české právní vědě. V tomto článku také nepřímo poukazuje na tendenci právní vědy neporušovat zaběhlá pravidla a právní konstrukce.

Vrátíme-li se k pokusům o prosazení zákona, zůstaneme v roce 1998, ve kterém skupina poslanců pod vedením Jitky Kupčové (ČSSD) společně se Sdružením organizací homosexuálních osob téhož pohlaví (SOHO) předložila sněmovně nový návrh s názvem Zákon o partnerském soužití osob téhož pohlaví. Menšinová společnost vkládala do tohoto návrhu silné naděje především proto, že kromě KDU-ČSL byl návrh nepřímo podpořen širokým politickým spektrem tehdejší poslanecké sněmovny. Zástupci SOHO podnikli všechny potřebné kroky k prosazení zákona, dokonce v únoru 1999 pořádali setkání s poslanci a senátory, během kterého vysvětlili své záměry spojené s návrhem a odpověděli na veškeré otázky. 17. března 1999 bylo velkou satisfakcí schválení návrhu zákona usnesením Vlády ČR, a to prakticky jednomyslným. To byl povzbudivý průlom. (Gay.iniciativa.cz, J. Hromada: Registrované partnerství – špatné svědomí zákonodárců [online])

To, co následovalo, by se dalo považovat za boj mezi podporovateli zákona o registrovaném partnerství a KDU-ČSL. Nejvíce se proti homosexuálům stavěl poslanec Tollner (KDU-ČSL), jehož výroky lze považovat za homofobní. Došlo to tak daleko, že byla KDU-ČSL nucena prohlásit, že s Tollnerovými výroky nesouhlasí a veřejně se omluvit poškozeným. Celkem pětkrát během postupného projednávání návrhu zákona vznesla KDU-ČSL návrh na zamítnutí. Na popáté, ke konci roku 1999, se jim to povedlo. Argumenty odpůrců spočívaly především v názoru, že jde o nekvalitní předlohy návrhu zákona. Ve skutečnosti podle Jiřího Hromady jim šlo z principu o nepřipuštění tohoto prvku do legislativy České republiky. V celém průběhu projednávání návrhu zákona byla kauza součástí médií a celospolečenské diskuze. Probíhala také celá řada průzkumů veřejného mínění, díky kterým se ukázalo, že valná většina občanů podporuje založení institutu registrovaného partnerství a vysoké procento lidí homosexualitu vůbec neodsuzuje. Některými prohlášeními podpořili minoritu i významné osobnosti české společnosti jako byl například Václav Havel.

V pořadí čtvrtý pokus datujeme do roku 2001, kdy Vláda ČR společně s Gay Iniciativou v ČR (GI) předložila vlastní vládní návrh o partnerském soužití osob téhož pohlaví poslanecké sněmovně k projednání. Tento návrh byl precizně zpracován Ministerstvem

spravedlnosti ČR. V jeho znění byla důsledně respektována ústavní zásada rovnosti práv a svobod všech občanů bez rozdílu. Návrh zákona se opíral o Listinu základních práv a svobod. V tuto chvíli se začala velmi intenzivně bouřit katolická církev. Duchovní vyzývali obec, aby se zásadně postavila proti možnosti homosexuálního soužití a prosazovala klasický model rodiny. Tentokrát návrh sice zamítnut nebyl, ale neobstál proti návrhu vrátit předlohu vládě k přepracování. K přijetí bylo potřeba 84 hlasů, návrh jich získal 85. V té době už se blížily volby, nebylo možné zákon poopravit a poslat zpět dostatečně rychle. Podle očekávání se zákon o registrovaném partnerství dostal do legislativního plánu Vlády ČR pro rok 2003.

V červnu roku 2004 se návrh dostal k pátému, a tedy předposlednímu pokusu. Poslanecká sněmovna hladce schválila návrh zákona o registrovaném partnerství a poslala ho do druhého kola čtení. Celý proces se opět neobešel bez protestů poslanců z KDU-ČSL. Před tím, než se předloha dostala ke druhému čtení, byly vzneseny další dva návrhy k tomu, aby byla poslána zpět k přepracování. Ani jeden návrh však nebyl schválen a předloha postupovala dále k projednávání ve druhém kole. GI sbírala během celého procesu podpisy na petici pro podporu přijetí zákona. V listopadu téhož roku byl návrh postoupen do třetího čtení. V únoru roku 2005 zákon neprošel třetím čtením, úspěch unikl o pouhý jeden hlas.

Poslední, a tedy šestý pokus, byl úspěšný. Avšak tomu, aby byl návrh přijat, předcházely komplikace. Zpočátku šlo vše hladce, předloha se dostala až do třetího čtení. Poté byla poslána do Senátu, ve kterém probíhala jednání. O prosazení zákona se zastoupili především představitelé GI, kteří například vedli jednání s předsedou senátu Přemyslem Sobotkou. Na schůzi Senátu, která proběhla 26. ledna 2006, byl návrh zákona schválen a postoupen dále k prezidentovi České republiky, kterým byl v té době Václav Klaus. Přes veškeré prosby představitelů GI, podporu významných osobností ČR, kterých se podepsalo na petici pro podporu registrovaného partnerství 486, prezident zákon vetoval a poslal ho zpět do Poslanecké sněmovny. Tento krok zapříčinil další události, které nebyly minoritní společnosti příjemné. V médiích se rozšířila homofobní kampaň, v níž se vyjádřili i odpůrci, kteří dosud mlčeli. Na poslanecké sněmovně tedy záviselo přehlasovat vetování zákona prezidentem celkem 101 hlasy, to se také nakonec podařilo. S přesně 101 hlasy byl dne 15. března 2006 zákon o registrovaném partnerství schválen.

Zákon o registrovaném partnerství byl zveřejněn v částce 38 Sbírky zákonů dne 3. 4. 2006 pod číslem 115 (a 116). Zákon o registrovaném partnerství nabyl platnosti od 1. července 2006. Obecné ustanovení v Hlavě I. zákona o registrovaném partnerství stojí, že

„Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem (dále jen partnerství).“ (Zákonyprolidi.cz. Předpis č. 115/2006 Sb. Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů [online])

Mezi hlavní ustanovení zákona patří definice registrovaného partnerství, vznik partnerství, neexistence a neplatnost partnerství, povinnosti a práva partnerů a zánik partnerství. Práva a povinnosti partnerů tedy zahrnují například právo vzájemného zastupování partnerů, právo odepřít výpověď proti partnerovi, vzájemnou vyživovací povinnost, právo na informace o zdravotním stavu partnera a dědění v první dědické skupině (dětí a manžel nebo partner). Do registrovaného partnerství mohou vstoupit dvě osoby starší 18 let, z nichž alespoň jedna musí být občanem ČR. Partnerství zaniká smrtí jednoho z partnerů nebo zrušením rozhodnutí soudu na návrh jednoho nebo obou partnerů. Trvajícím partnerství brání adopci dítěte, nebrání však svěření vlastního dítěte do péče. (Wintr, Himl, Seidl, Schindler, 2013)

7 Péče o děti

7.1 Adopce

Homosexuální páry nemají v současné české právní ústavě prostor pro osvojení dítěte. Zákon o registrovaném partnerství z roku 2006 říká, že osoby, které vstoupí do registrovaného partnerství, nemají nárok na adopci.³

Jedinec sám si může osvojit dítě bez ohledu na svou sexuální orientaci. Jakmile však vstoupí do registrovaného partnerství, tato možnost končí. Zažádat o adopci může jedinec jediné po ukončení registrovaného partnerství. Pokud biologický rodič a jeho partner žijí v registrovaném partnerství a jedné domácnosti, podílí se na výchově a péči i druhý partner. Má tedy k dítěti ze zákona povinnosti, nemá k němu ale žádná práva.

V současné době čeká ve Poslanecké sněmovně ČR novela zákona o registrovaném partnerství, která byla předložena dne 14. června 2013 skupinou poslanců v čele s Janou Černochovou. Novela reaguje na množství se problémy spojené s usnesením o osvojení dítěte. Novelu zákona připravilo Občanské sdružení PROUD.

„Novela reaguje na skutečnost, že v Česku žije řada stejnopohlavních párů, které mají a vychovávají děti. Ty však často mají v rodném listě jen jednoho rodiče, druhý rodič, který dítě obvykle od narození vychovává a miluje, je podle práva NIKDO,“ uvedla Martina Štěpánková z Platformy pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (PROUD). (Queermag.cz. Ve sněmovně čeká novela zákona o registrovaném partnerství. [online])

³ Hlava IV., § 13

(1) Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěření jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

(2) Trvajícím partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.

(3) Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera.

(Zákonyprolidi.cz. Předpis č. 115/2006 Sb. Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. Část 1. [online])

V minulosti stejnopohlavní páry vychovávaly především děti z předchozích heterosexuálních manželství, v dnešní době se však čím dál více prvoplánově rodí děti přímo do homosexuálních partnerství. Například ženy podstupují umělá oplodnění. Druhý biologický rodič potom není znám. V takovém případě však druhý partner ze stejnopohlavního soužití nemá žádná práva vztahující se k dítěti, které odmalička vychovává a dává mu lásku. Tato skutečnost se odráží i v komplikacích vznikajících v běžném životě. Podle nové právní úpravy *„nepůjde tedy o osvojení cizího dítěte z náhradní ústavní péče, které je právně volné, ale o osvojení dítěte, které ve stejnopohlavní rodině žije, partnerem jeho rodiče.“* (Parlament ČR. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. *Novela zákona o registrovaném partnerství.* [online])

7.2 Pěstounská péče

Dnes žijí v České republice desítky homosexuálních párů, které mají v pěstounské péči dítě. O svěření dítěte do pěstounské péče si může zažádat pouze jedinec. Uzavření registrovaného partnerství tedy nebrání pěstounské péči jako takové, nelze však získat dítě do péče v páru. Společná péče se umožňuje pouze manželům. (Poradna-prava.cz. *Poradna pro občanství, občanská a lidská práva. Registrované partnerství a rodičovství.* [online])

V roce 2011 získal první registrovaný pár oficiálně handicapované dítě do pěstounské péče. Pěstounem se stal samozřejmě jen jeden z partnerů. *„Jedná se o dítě, u nějž nejsou splněny podmínky pro osvojení a přichází v úvahu pouze jeho svěření do pěstounské péče,“* řekla v červnu 2011 iDNES.cz mluvčí ministerstva práce a sociálních věcí Viktorie Plívová. (iDNES.cz. *Zprávy domácí. Ministerstvo poprvé pustilo dítě z ústavu k výchově registrovanému páru.* [online])

Dnes mají Vladislav Patera a František Baďura v pěstounské péči dva malé chlapce. Byli v pořadí první, kteří se odvážili o dítě zažádat. Na základě jejich dobré výchovy a výborné práce s prvním chlapcem získali do pěstounské péče druhého chlapce. Vladimír Patera říká: *„No, v podstatě to bylo tak, že jsme chtěli tvořit nějakou jakoby, jak se říká, úplnou rodinu, ale chtěli jsme prostě mít samozřejmě i tu možnost vychovávat děti a mít je jakoby za své.“* (ČT24. *Domácí zpravodajství. Náhradní rodiče hledali marně, teď je vychovávají dva tátové.* [online])

Názory na svěření do pěstounské péče homosexuální páru se rozcházejí a mnohdy vzbuzují u široké veřejnosti silné emoce.

Jeroným KLIMEŠ, psycholog:

„Ty různé úchylky, které doprovázejí homosexualitu mnohem více než heterosexuály, a psychologové nemají vždy to štěstí a ani nebývají tak dobří, aby byli schopni tyto úchylky odchytnout, když se tam zjeví.“ (ČT24. Domácí zpravodajství. Náhradní rodiče hledali marně, teď je vychovávají dva tátové. [online])

Radek PTÁČEK, dětský psycholog:

„Já je znám už skoro 2 roky. Je to samozřejmě z pěstounského i lidského hlediska netypický pár, ale u těchto obou dvou pánů vnímám, že jak jejich osobnost, tak jejich lidství je skutečně na vysoce kvalitní úrovni.“ (ČT24. Domácí zpravodajství. Náhradní rodiče hledali marně, teď je vychovávají dva tátové. [online])

8 Přístup k homosexualitě ve světě

8.1 Evropa

V rámci Evropské unie lze považovat za závazné usnesení Amsterodamské smlouvy, podle které členství v Evropské unii požaduje přijetí anti-diskriminační legislativy. Tato legislativa souvisí se zrušením anti-gay zákonů a je taktéž podmínkou pro členství v EU.

Ve všech Evropských státech je v současné době legální stejnopohlavní styk, avšak v případě stejnopohlavního soužití už Evropa tolik liberální není. Nejliberálněji se k homosexualitě staví Nizozemí, kde je už od roku 2001 legální homosexuální manželství srovnatelné s heterosexuálním manželstvím. Postupně se k Nizozemí přidávali další státy (Belgie, Francie, Norsko, Španělsko, Švédsko). Naproti tomu v Bulharsku, Černé Hoře, Litvě, Lotyšsku, Moldavsku a Ukrajině je stejnopohlavní manželství zakázáno ústavním zákonem. Zákon o registrovaném partnerství funguje v České republice a zároveň také v Lichtenštejnsku, Maďarsku, Německu, Rakousku, Slovinsku, Anglii a Švýcarsku. V některých státech (Andorra, Belgie, Dánsko, Finsko, Irsko, Island, Lucembursko, Portugalsko) je povoleno stejnopohlavní soužití, avšak není dále zákonem definován svazek mezi těmito páry, jako je např. u nás stanoveno registrované partnerství, které mohou zájemci využít. Možnost homosexuálů osvojit si dítě funguje v Andoře, Belgii, Dánsku, Finsku, Francii, Islandu, Nizozemí, Norsku, Anglii, Španělsku a Švédsku. V některých státech byl již podán návrh k této možnosti, zatím však nebyl dosud schválen. V dalších zemích mají homosexuálové možnost osvojit si dítě pouze samostatně, v páru je jim tato možnost odebrána. Mezi tyto země patří také Česká republika. Jak jsem již zmínila v úvodu, anti-gay diskriminace je v tuto chvíli na území Evropy téměř vymýcena díky požadavkům Evropské unie pro vstup jednotlivých států. Najdeme zde také státy, které nejsou členy EU a mezi nimi i takové, které nemají žádná zákonná opatření proti anti-gay diskriminaci. Mezi tyto státy řadíme Bělorusko, Lichtenštejnsko, Moldavsko, Monako, San marino, Turecko, Ukrajinu, Vatikán a Rusko. (Neviditelný pes. lidovky.cz. *HOMOFOBIE 2013: Zpráva o stavu světa*. [online])

8.2 Rusko

Rusko bylo v minulosti kvůli přístupu k homosexualitě několikrát medializováno a vyzýváno k liberálnějším postupům. K této otázce se vyjádřil i americký prezident Barack Obama. V Rusku je sice homosexualita od roku 1993 legalizována, avšak není tolerována a

neexistuje žádný zákon, který by postupoval proti diskriminaci homosexuality. Proto se objevují případy organizovaných skupin Rusů, kteří berou situaci do svých rukou a napadají homosexuály. Toto chování v Rusku je zcela beztrestné. (ČT24. Svět. *Postoj Ruska k homosexuálům vyvolal protesty po celém světě*. [online])

8.3 Spojené státy americké

Ve Spojených státech amerických je homosexualita na federální úrovni legalizovaná a přístupná. Problém je však u jednotlivých států, ve kterých se postoj k homosexualitě výrazně liší a tím pádem nacházíme i rozdíly v zákonech s touto problematikou spojenými. Federální ochrana homosexuálů neexistuje. Celkem ve 20 státech je anti-gay diskriminace zakázána. Tato diskriminace je také zahrnuta ve federálním zákoně o zločinech z nenávisti od roku 2009. V Austrálii je od roku 2003 uzákoněno registrované partnerství a v některých státech dokonce funguje možnost adopce (Teritorium hlavního města, Západní Austrálie). Na Novém Zélandě je legální jak stejnopohlavní styk, tak zároveň homosexuální soužití. Od roku 2013 je možné uzavřít homosexuální manželství a osvojit si v tomto páru dítě. Zákon zakazuje veškerou anti-gay diskriminaci. (Wikipedie.cz. *Zákony týkající se homosexuality*. [online]; Neviditelný pes.lidovky.cz. *HOMOFOBIE 2013: Zpráva o stavu světa*. [online])

8.4 Afrika

Státy na africkém kontinentě jsou vůči homosexualitě málo tolerantní. V celkem 35 afrických státech je homosexuální styk ilegální a jeho tresty se pohybují od pokuty až do 15 let odnětí svobody. Afrických států, ve kterých je stejnopohlavní styk povolen, je 12. V některých státech je povolen pouze ženský stejnopohlavní styk a v dalších jednotlivých státech není homosexuální styk přímo protizákonný, používají se však k potrestání „viníků“ jiné zákony. (Wikipedie.cz. *Zákony týkající se homosexuality*. [online])

8.5 Asie

V těch největších asijských státech už je většinou homosexuální styk legální, avšak někdy, například u Číny, je sporné, zda byl někdy nelegální. V roce 2001 byla homosexualita vyjmuta z čínské klasifikace duševních chorob. (Fábry, 2007)

9 Prague Pride

Prague Pride je každoročně pořádaný festival gay hrdosti, pořádá se od roku 2011. Festival již tradičně probíhá v měsíci srpnu uprostřed Prahy. V rámci festivalu je nachystán bohatý doprovodný program. Pokud na tuto akci zavítáte, můžete zhlédnout divadla, poslechnout si koncerty, potkat nové přátele. Vyvrcholením celého programu je „průvod hrdosti“, neboli „duhový průvod“ provázený desítkami alegorických vozů, lidmi v extravagantních převlecích s pomalovanými těly. Výrazná většina účastníků však prochází průvodem v běžném oblečení. Průvodu se pravidelně účastní velké množství členů komunity a jejich přátelé. Festival je organizován neziskovou organizací se stejnojmenným názvem Prague Pride. Ředitelem všech dosud uskutečněných ročníků je Czeslaw Walek. Celá akce bývá bedlivě sledována médii a širokou veřejností, zároveň se během jejího průběhu objevují protestní akce, pořádané většinou příslušníky jednotlivých církví. Tradičně proti festivalu bojují křesťanští konzervativci, zastoupení zejména Akcí D.O.S.T. a Mladými křesťanskými demokraty. Jejich představitelé pořádají ve stejný den protiakci Pochod pro rodinu. (Praguepride.cz. Tisková zpráva: *Prague Pride 2013 - Jdeme s barvou ven.* [online])

První ročník byl medializován především díky výrokům prezidenta vicekancléře Petra Hájka a jeho podpory tehdejší prezidentem Václavem Klausem. Dle jejich slov nemělo město Praha tuto akci povolit. (Český rozhlas. Zprávy. *Klaus i Hájek kritizují pražskou ODS za záštitu Prague Pride.* [online])

Akce se každoročně nese v duchu konkrétní myšlenky, v loňském roce 2013 byl touto myšlenkou coming out. Jak potvrdilo rozsáhlé šetření agentury FRA, coming out je stále nejtěžším obdobím v životě homosexuálního jedince, proto je potřeba podat každému takovému člověku pomocnou ruku. (Praguepride.cz. Tisková zpráva: *Prague Pride 2013 - Jdeme s barvou ven.* [online])

10 Výzkumy homosexuality

10.1 Pohled společnosti na homosexualitu

Součástí průzkumu, který proběhl v Československu roku 1988 a věnoval se zkoumání postojů obyvatelstva k sexuálnímu chování, byla skupina otázek věnovaných homosexualitě. Stejný výzkum byl zopakován o pět let později. Nejvýraznějším posunem ve výsledcích průzkumů byly liberální postoje k homosexuálům. Během daného období došlo k převratu v roce 1992 a tedy k celkovému uvolnění. Zároveň je možné sledovat celkový posun k liberalizaci postojů k sexualitě u obyvatelstva. Tento vývoj souvisí především s postupným upouštěním od tradičního modelu sexuálního chování a s úbytkem věřícího obyvatelstva. Podle Weisse, Procházky a Zvěřiny již v roce 1998 převažoval v české společnosti liberální přístup k homosexualitě. Podle tehdejších výzkumů převládal pohled na homosexualitu především jako na nemoc. Celkem u 6 % mužů a žen se objevil silný restriktivní postoj vůči homosexualitě. Tento postoj ovlivňuje množina faktorů, mezi které patří například místo bydliště, výchova, pohlaví, věk a především náboženské vyznání.

Ve své knize se věnovala výzkumu homosexuality Janošová (2000). „*Cílem této práce bylo zjistit, jak a v čem se liší postoje vybraných skupin k otázkám homosexuality, jak a v čem se na jejich názoru podílejí následující faktory: výška dosaženého či studovaného vzdělání, pohlaví respondentů, faktor osobní víry (zda se dotazovaní identifikují jako věřící, nebo nevěřící), otázka příslušnosti či nepříslušnosti k nějaké (jakékoliv) církvi, věk respondentů a zařazení do příslušné věkové kategorie, zaměření studované školy respondentů nebo jejich profese.*“ (Janošová, 2000, s. 95) Výzkumu se účastnilo 408 respondentů, z toho 155 mužů a 251 žen, 2 lidé nevyplnili rubriku „pohlaví“. Na otázky o homosexualitě odpovídaly liberálněji ženy. Výsledky potvrdil domněnky o tom, že jsou ženy více nakloněny homosexuálnímu partnerství. Podle Janošové však nesmíme opomínat další vlivy odrážející se ve výsledcích výzkumu. Nezanedbatelný vliv má skutečnost, že účastnice výzkumu pracovaly často v psychosociálně zaměřených profesích. Muži naopak častěji patřili k nějaké církvi. Nepatrné rozdíly se objevily ve srovnání absolventů VŠ a SŠ. Přesto z dotazníků vyplynulo, že vysokoškolsky vzdělaní jedinci vnímají homosexuální minoritu smířlivěji a snáze se dokáží vžít do situace homosexuálního jedince. Výrazný rozdíl byl zaznamenán mezi skupinou věřících, nevěřících a mezi skupinou příslušníků k nějaké církvi či lidí bez vyznání. Respondenti se vztahem k církvi uváděli nejčastěji ovlivnění rodinou, setkání s příslušníkem

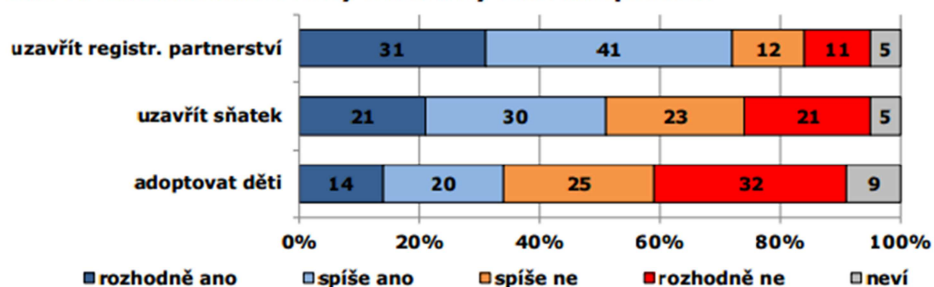
gay minority a církví. Naopak ostatní dotázaní vnímali hlavně vliv médií a školy. Objevili se také respondenti, na které nikdo při utváření názoru nepůsobil. Výsledky výzkumu potvrdily, že nevěřící lidé jsou celkově tolerantnější k homosexualitě. Mezi jednotlivými církvemi se ukázala nejprístupnější homosexuálním otázkám církev evangelická. Členové evangelické církve byli více nakloněni možnému partnerskému soužití dvou jedinců než členové ostatních církví. Patrné rozdíly lze sledovat u různých věkových skupin. Zajímavé je, že se nejprístupněji k homosexualitě stavěla skupina adolescentů, ačkoliv se u nich projevila nízká osobní zkušenost s danou problematikou. Nejméně přístupné se ukázaly názory starší generace, ovlivněné pravděpodobně negativními postoji k homosexualitě v předlistopadovém období. Zajímavé výsledky se objevily u studentů z různých oborů. Velmi tolerantní přístup zastávali studenti Matematicko-fyzikální fakulty UK, ČVUT a Evangelické a Husitské teologické fakulty UK. Závěrem je důležité sdělit, že názory na homosexualitu nejsou nikdy ovlivněny vyhraněně jen pohlavím, vzděláním, profesí či vírou. Na utváření vlastního názoru působí množina faktorů. Pozitivní výsledek, který výzkum přinesl, však potvrdil, že se u nás situace v otázkách homosexuality vylepšuje a postupně začíná být situace ve větších městech podobně přístupná jako situace ve státech, v nichž demokracie nastoupila mnohem dříve než u nás. (Janošová, 2000, s. 190-195)

Blok otázek týkající se homosexuality byl zařazen do rámce pravidelného šetření Naše společnost, který každoročně pořádá Centrum pro výzkum veřejného mínění při Sociologickém ústavu AV ČR. Průzkum proběhl v květnu roku 2013. Cílem bylo zjistit, jaké postoje zastává současná česká společnost k otázkám homosexuální orientace. Respondenti odpovídali na otázky o homosexuálním soužití, možnosti registrovaného partnerství či adopce dětí. Vzhledem k tomu, že šetření probíhá každoročně, lze vysledovat v některých názorech postupné posuny směrem k toleranci. Základní otázka, na kterou respondenti odpovídali, zní: *„Způsobí přiznání k homosexualitě potíže v soužití s ostatními lidmi ve Vašem městě či obci?“* Pokud porovnáme výsledky jednotlivých let od roku 2008 do současnosti, dozvíme se, že jsou názory společnosti v této otázce poměrně stabilní. Podrobnější rozbor výsledků ukazuje, že spíše negativní přístup ve svém okolí by očekávali voliči KSČM, naopak lidé pravicově smýšlející by očekávali tolerantnější přístup ve svém okolí. Pocity jednotlivců ovlivňuje také místo jejich bydliště. Ti, kteří žijí v místech s méně než 800 obyvateli, by se negativních reakcí obávali více než respondenti žijící ve větších městech. Během šetření byla položena třídící otázka, zda mají respondenti ve svém okolí někoho s homosexuální orientací. Celkem 33 % dotázaných přiznalo, že někoho takového znají. Záporně odpovědělo 55 % respondentů

a 11 % nevědělo. Podrobnější analýza ukázala, že respondenti, kteří mají známé v rámci minority, by se méně obávali negativní reakce ve svém okolí.

Graf (viz níže) ukazuje výsledky tří základních otázek, týkajících se života homosexuálů v České republice. Celkem 72 % české populace uznává právo homosexuálů na uzavření registrovaného partnerství a právoplatný nárok na život v páru. Polovina (51 %) se domnívá, že by homosexuálové měli mít právo uzavřít tradiční sňatek. K právu adoptovat děti se však až 57 % Čechů staví negativně.

Graf 2. Homosexuální ženy a muži by měli mít právo...⁴

Pozn.: Položky seřazeny sestupně podle součtu odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

Zdroj: Cvvvm.soc.cas.cz. Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR. Tisková zpráva: *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – květen 2013*. [online]

Ve srovnání s předešlými lety se pořadí přístupu k homosexuálním otázkám nemění. Češi vnímají nejlépe představu registrovaného partnerství. Méně nakloněni jsou homosexuálním sňatkům a spíše negativně přistupují k adopci dětí. Přesto lze mezi roky 2008 a 2012 pozorovat pozitivní nárůst odpovědí na poslední otázku. „Podpora všech tří sledovaných práv homosexuálů je obecně častější mezi vyhraněnými sympatizanty politické pravice, u lidí ve věku 20 až 29 let, u obyvatel Prahy a mezi těmi, kdo se nehlásí k žádné církvi nebo náboženské organizaci. Méně častá je naproti tomu podpora těchto práv u vyhraněných sympatizantů politické levice, u populace ve věku nad 60 let a mezi věřícími lidmi hlásícími se k Římskokatolické církvi.“ (Cvvvm.soc.cas.cz. Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR. Tisková zpráva: *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – květen 2013*. [online])

V průzkumu, který CVVM uspořádalo v březnu roku 2014, se dotazující respondentů ptali, jak tolerantní jsou k vybraným skupinám obyvatel. Na otázku „Koho byste nechtěl mít za sousedy?“ odpovědělo 25 % dotázaných právě homosexuální jedince. Nejhuře v tomto šetření dopadli lidé závislí na drogách, vedle nichž by nechtělo žít celkem 89 % dotázaných.

Druhá výzkumná otázka zněla „Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní k těmto skupinám obyvatel?“. Nadpoloviční většina respondentů (63 %) vnímá českou společnost jako tolerantní vůči homosexuálům, 34 % dotazovaných vnímá společnost jako netolerantní a zbylé 3 % neví.

10.2 Pohled homosexuálů

V květnu roku 2013 byly zveřejněny výsledky dosud nejrozsáhlejšího průzkumu trestných činů z nenávisti a diskriminace provedeného mezi LGBT komunitou v rámci Evropské unie. Průzkum vypracovala Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA). Do výzkumu se zapojilo celkem 93 000 LGBT osob z celé EU. Výsledky dokazují, že stále vysoké procento příslušníků homosexuální, bisexuální a transsexuální minority nemůže svůj každodenní život žít normálně. Tito lidé často žijí v izolaci či ve strachu z toho, jak by je společnost přijala. Tato skutečnost je alarmující v souvislosti s tím, že Charta EU o základních právech zakazuje diskriminaci na základě sexuální orientace. LGBT lidé se s problémy potýkají nejčastěji ve škole. Dva ze tří respondentů odpověděli, že svoji sexuální orientaci museli ve škole tajit, až 60 % dotazovaných bylo ve škole terčem negativních a agresivních útoků a 80 % z každého členského státu si vybavuje školní diskriminaci LGBT minority. Celkem 19 % respondentů uvedlo, že mají díky své orientaci problémy v zaměstnání. Skutečně závažné výsledky vycházejí v souvislosti s každodenním strachem respondentů, 26 % dotazovaných bylo v posledních pěti letech agresivně fyzicky napadeno nebo jim bylo napadením vyhrožováno. Až 66 % respondentů se bojí na ulici chytit se svým partnerem za ruku, z toho 75 % je mužů. Toto zjištění potvrzuje úvahy o liberálnějším přístupu k homosexualitě žen než mužů. Znepokojující je i fakt, že polovina napadených nikdy trestný čin nenahlásila, přestože si byla vědoma právních předpisů proti diskriminaci týkající se sexuální orientace nebo genderové identity. (Fra.europa.eu. FRA European Union Agency for Fundamental Rights. Tisková zpráva: *Strach, izolace a diskriminace jsou pro LGBT komunitu v Evropě běžné.* [online])

Pozitivní zjištění přinesl průzkum ve vztahu k České republice. Společnost v Česku patří k nejtolerantnějším v EU, společně s ním jsou to ještě Nizozemsko, Dánsko, Lucembursko, Belgie a severské státy. V uplynulém roce zažilo v ČR diskriminaci 36 % respondentů. Nejlepším výsledkům se těší Nizozemsko, pouze 30 % dotazovaných zažilo v posledním roce diskriminaci. Nejhuře dopadla Litva, ve které se 61 % respondentů potýkalo s

negativními zkušenostmi. I Slovenská republika zaujímá v přístupu k homosexualitě o poznání horší postoj. Za poslední rok tam zažilo diskriminaci 52 % dotázaných. „Česká republika vychází z průzkumu docela dobře. Jsme na prvních příčkách, co se týče nediskriminace leseb a gayů, a to nejen mezi postkomunistickými státy, ale mezi všemi zeměmi EU. To je pozitivní zpráva,“ řekl ČTK prezident festivalu Prague Pride Czeslaw Walek. Podle něj výsledky ale ukázaly i pár věcí, „které jsou zarážející.“ Zmínil se třeba o tom, že čeští homosexuálové často svou orientaci tají. (Českénoviny.cz. Přehled zpráv. Výzkum: ČR patří v EU k zemím, co nejméně diskriminují homosexuály. [online])

V České republice bylo 13 % respondentů diskriminováno kvůli své orientaci v zaměstnání a jen 11 % se otevřeně přiznalo ke své LGBT příslušnosti. Ve škole pak svoji orientaci skrývalo 57 % dotazovaných. (Fra.europa.eu. FRA European Union Agency for Fundamental Rights. *EU LGBT survey European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey. Results at a glance*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [online])

PRAKTICKÁ ČÁST

11 Metodologie výzkumu

Druhá část mé bakalářské práce je prakticky zaměřená a slouží k seznámení s použitými metodami a prostředky při realizaci výzkumu a k jeho následné analýze. Vzhledem k povaze práce jsem se rozhodla použít kvalitativní výzkum, který umožňuje proniknout do problematiky a odhalit další informace. Hendl (2008, s. 223) uvádí: „*Kvalitativní analýza je uměním zpracovat data smysluplným a užitečným způsobem a nalézt odpověď na položenou výzkumnou otázku. Pouze výjimečně používáme ve větší míře mechanické operace, jež jsou typické pro statistické metody.*“

Mojí snahou bylo, aby praktická část reagovala na informace z části teoretické a vzájemně spolu kooperovaly. Jako metodu sběru dat jsem použila polostrukturovaný rozhovor, který umožňuje doplňování otázek podle aktuální situace a dává respondentovi prostor dostatečně se vyjádřit k daným tématům. Konkrétně jsem využila pyramidového modelu, který se skládá z třístupňového systému otázek. Jako první jsem si stanovila základní otázku, která určovala směr celého rozhovoru. Tato otázka v podstatě vystihuje smysl celé mé práce. Zajímá mne, jak se žije v naší zemi současným homosexuálům. Tato základní otázka je poté rozdělena na další čtyři specifické otázky, které jsou důležité k celkovému vyhodnocení odpovědí. Tyto otázky obsahují otázky tazatelské. Díky nim je možné spontánně reagovat na respondentovy odpovědi a v průběhu rozhovoru se doptávat či naopak některé otázky vypouštět. Jednotlivé rozhovory byly zaznamenávány na nahrávací zařízení v mobilním telefonu. Následně došlo k transkripci nahrávky do textové podoby. Při transkripci jsem použila tzv. komentovanou transkripci, která umožňuje zachytit i mimodoslovné informace.

Hendl uvádí dva možné způsoby komentované transkripce. Vybrala jsem si typ první, během něhož pomocí zvláštních znaků označujeme nápadné příznaky promluvy. Mezi tyto znaky řadíme výrazné pomlky, způsoby řeči, smích. Řídila jsem se znaky, které uvádí ve svém systému W. Kallmeyer a F. Schütz. (1976, s. 208-209)

Vzhledem k hojnému počtu vycpávkových slov jsem se rozhodla použít metodu tzv. redukce prvního řádu. Texty jsem stylisticky upravila a vypustila slova typu „no“, „prostě“, „žejo“, „jakoby“ atd.

Pro zpracování získaných dat jsem si zvolila systém tří druhů kódování podle Hendla. K textu jsem přistupovala s představou základních kódů, které se mi během procesu potvrzovaly či rozrušovaly. Základem analýzy dat bylo otevřené kódování. Při volbě kódu jsem si kladla otázku, o čem daná část rozhovoru pojednává. Je důležité věnovat se kódům pečlivě, protože jedna pasáž textu může nést více kódů. V rámci výzkumu jsem se držela také etických zásad. Na základě přání respondentů používám v práci jejich pseudonymy a ctím tak jejich právo na anonymitu.

12 Respondenti

V rámci výzkumu jsem se zaměřila na mladé členy homosexuální komunity v České republice. Respondenti pochází z různých koutů naší země a v současné době žijí ve větších městech. Většina z nich však pochází z maloměst či vesnic a mají tak možnost porovnání situace mezi těmito subjekty. Pro tuto věkovou skupinu jsem se rozhodla, protože je mi osobně nejbližší a mám dojem, že je také nejotevřenější. Přes tuto myšlenku však musím podotknout, že mi shánění respondentů dělalo problém a byla jsem překvapena, kolik oslovených osob rozhovor odmítlo, byť jsem slíbila anonymitu. Myslím, že i tento fakt je nezbytné do mé práce zahrnout, neboť potvrdil, že se stále ještě spousta členů minority za svou orientací stydí či se bojí o ní mluvit veřejně. Výjimku, co se týká věku respondentů, tvoří respondent Václav, který je starší než ostatní. Rozhovor s ním však byl velmi zajímavý, a proto jsem se rozhodla ho zahrnout do své práce. Nakonec bylo uskutečněno celkem sedm rozhovorů v poměru tří mužů ku čtyřem ženám. Nejvíce respondentů jsem získala na základě doporučení prvních účastníků rozhovoru. Tato metoda se nazývá „sněhová koule“. (Hendl, 2005) Celkem čtyři respondenti jsou v tuto chvíli studenti vysokých škol. Zbylí tři dochází do zaměstnání. Vzhledem k věku zkoumaných osob si téměř všichni prošli coming outem a jsou se svou orientací smířeni. Pouze v případě respondenta Romana ještě nedošlo k úplnému coming outu. Roman je sice se svou orientací smířen, ale nedokázal ještě úplně projít druhou částí celého procesu a seznámit své okolí s danou situací. Vzhledem k tomuto faktu si velmi vážím jeho odvahy se mnou spolupracovat a ochoty otevřeně odpovídat na mé otázky.

13 Cíl výzkumu

Cílem celé mé práce a zároveň i tohoto výzkumu je přinést souhrnné informace o životě lidí, kteří žijí mezi námi. Jak se můžete dočíst v teoretické části mé práce, dle nejnovějších výzkumů je přístup k homosexualitě v České republice na velmi vyspělé úrovni. Přesto však různé otázky spojené s homosexualitou stále vzbuzují u veřejnosti silné emoce. Rozhodla jsem se tedy seznámit čtenáře s životy několika gayů a lesbiček, kteří byli tak laskavi a poskytli mi mnohdy velmi intimní informace. Během rozhovorů jsem chtěla zjistit, zda je situace skutečně tak příznivá i z pohledu jednotlivých aktérů každodenního společenského života. Zda souhlasí s některými dogmaty spojenými s tématem homosexuality a jestli jsou schopni vyhodnotit celkovou situaci homosexuality na „českém společenském poli“. Od začátku věřím, že bude má práce alespoň malým přínosem ke zlepšení přístupu k homosexualitě v České republice. Osobně si myslím, že homosexuální komunita je schopna nám mnohé přinést a my jsme zase schopni vzít i menšinu mezi sebe.

14 Analýza a interpretace výsledků

14.1 Coming out

Zásadním okamžikem v životě jedince je coming out. Dochází k uvědomění si vlastní sexuální orientace. Na průběh coming outu působí spousta faktorů, které jsou „zrcadlem společnosti“, ve které jedinec vyrůstá a žije. Bezpochyby je toto období velmi zásadní pro celkový vývoj osobnosti. V této části se snažím vystihnout hlavní úskalí coming outu a hlavní vlivy působící na jeho průběh.

14.1.1 Věk

Janošová ve své knize uvádí, že nejčastěji dochází k uvědomění si vlastní orientace v období puberty či adolescentním věku. Tato informace mi byla potvrzena i během rozhovorů. Nejčastěji došlo k prvnímu odhalení okolo čtrnáctého roku života.

Anna: *„...ten zlom přišel zhruba ve 14 letech. Když jsem byla na lyžáku, tak jsem se seznámila se sedmačkou. Já jsem byla osmačka, ona sedmačka a mně se hrozně líbila.“*

Olda: *„...zjistil jsem to zhruba asi ve 14 letech. Myslím, že to byl poslední ročník základky, kdy k tomu docházelo tak postupně.“*

Sandra: *„...to mi bylo nějak kolem těch 14. To jsem si našla svojí první přítelkyni, tý bylo v tu dobu devatenáct.“*

U Romana a Karin se začal coming out projevovat taktéž na druhém stupni základní školy, tedy v období puberty. Výjimku tvoří Václav, u kterého došlo ke coming outu až ve dvaceti letech. Václav: *„...bylo to celkem dost pozdě, asi ve 20, protože jsem byl vychovávaný v rodině, kde sex byl tabu a o něm se nebavilo.“*

Milena si svoji orientaci začala uvědomovat až v devatenácti letech, do té doby měla dva dlouhé vztahy s muži. Ovšem po zkušenosti se ženou si prý uvědomila, že je lesba. Milena: *„...začala jsem si psát s jednou slečnou a pak došlo k prvnímu setkání a prvnímu tomu jako bližšímu kontaktu a následně k tomu sexu. A tam mi došlo, že je to teda úplně o něčem jiném. Začala jsem i ty city prožívat úplně jinak. Takže to bylo až v devatenácti letech.“*

14.1.2 Vlastní smíření

Tato otázka je zaměřena na první část coming outu, jak ho uvádí Stehlíková. Jedná se o tzv. precoming out, během kterého si jedinec pomalu uvědomuje své zaměření, ale není ještě schopen ho pojmenovat. V této fázi často dochází podle slov respondentů k určitému zmatení a nejasnému pohledu na věc.

Olda: „...přišel třeba moment, kdy jsem se přistihl, že jsem se na ulici otočil za chlapem nebo za nějakým klukem a říkal jsem si, je to divný nebo není to divný.“

Sandra: „...nejhorší byla ta porucha identity. To si nevěděla, kam patříš nebo spíš ke komu patříš. Jako to nebo to. Takovej jako vnitřní konflikt šílenej.“

Většina respondentů začala v průběh precoming outu vyhledávat společnost komunity na internetu. Dle jejich slov je to období, během kterého se zatím bojí přímého setkání s dalším gayi či lesbami. Internetové seznamky slouží jako počáteční seznamovací záchytný bod.

Anna: „...a tak jsem tenkrát otevřela, když bylo ještě Lide.cz, Seznamku, jako Ona hledá ji. A tam jsem paradoxně teda našla stejně starou holčinu, tehdy nám bylo patnáct oboum.“

Karin: „...nikoho jsem se neptala, spíš jsem to fakt vyhledávala na internetu nebo tak. A pak když jsem poznávala lidi, co jsou homosexuálové, tak jsem se s nima začala seznamovat.“

Milena: „...zaregistrovala jsem se na igirls.cz, hledala jsem jako něco takovýho. No a začala jsem si psát s jednou slečnou a pak došlo k prvnímu setkání.“

Precoming out zvolna přechází do další fáze vlastního coming outu. Během které může u některých jedinců stále ještě docházet k popírání skutečnosti. Do tohoto popírání se dá zahrnout i období „schovávání se“ za bisexualitu. Pro homosexuála je to jednodušší nejen pro vlastní pohodlí, ale i pro uklidnění svého okolí. Dnešní mladí lidé bisexualitu vnímají poměrně pozitivně a během sexuálního experimentování se objevuje čím dál častěji. Zvláště u žen je poměrně populární. Pro homosexuála je tedy snadnější říct si, že je bisexuální.

Olda: „...hlavně asi dva roky jsem si říkal, budu asi bisexuální. Myslím si, že je takový svým způsobem proces. I můj přítel si touto fází prošel.“

Milena: „...ted' najednou se člověk opije, různě experimentuje, líbá se s nima a najednou zjistí, že se u něj objevujou takový ty motýlci v bříšku. Což s těma klukama nebylo.“

Sandra: „...většinou je člověk rozhodlej, buď červený nebo žlutý, ale u mě to bylo furt červenožlutý a nešlo to nějak jako rozdělit, takže já jsem měla kluka, holku, kluka, holku...“

14.1.3 Zveřejnění

Nejtěžší část celého coming outu je chvíle, kdy musí jedinec tzv. „vyjít se svou orientací na světlo“ a přiznat svému okolí, že je homosexuál. Podle Brzka bývá toto období tak náročné, že je často doprovázeno depresivními stavy a v některých případech i sklony k sebevraždě. (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992) Moji respondenti se shodují v tom, že je žádné depresivní stavy v období coming outu nepostihly. Dokonce se objevila i informace o tom, že to bylo osvobozující a příjemné období.

Václav: „...mě to naplnilo klidem. A konečně jsem si mohl říct, že vím, kam patřím, že vím, kdo jsem.“

Pro dospívajícího člověka je velmi důležité, aby měl v tuto dobu po boku někoho, na koho se může obrátit. Nejčastěji to bývají přátelé a členové komunity, se kterými mohou gayové a lesby otevřeně hovořit o svých problémech.

Anna: „...ona byla vlastně první člověk, kterýho jsem znala a hlásil se k tomu, že je homosexuální. A to byl takovej ten první kontakt, ale já jsem se toho hrozně lekla.“

Sandra: „...já jsem první lesbičku poznala na střední, asi v šestnácti a to bylo na futsále. To jsem hrála za středoškolky a já jsem věděla, že je na holky a ona pravděpodobně věděla, že já jsem na holky. Ale to nebylo takovým způsobem, že bych po ní toužila, ale chtěla jsem jí poznat, když to má stejně. No tak jsme se jako seznámily, tak jsme se spolu bavily.“

Karin: „...to bylo na chatu. Tam jsem šla do skupiny lesbičky a začala si tam psát s holkou z Buděj. Pak jsem zjistila, že hraje pozemní hokej, nebo co to bylo. Šla jsem se podívat na její trénink, pak jsem si povídaly o tom...“

Nejdéle odkládanou situací v coming outu bývá přiznání rodičům a dalším rodinným příslušníkům. Janošová ve svých výzkumech uvádí především těžké zkušenosti jedinců s přiznáváním orientace rodičům. Ačkoliv je pochopení od nejbližších velmi důležité, situace bývá těžká pro obě strany. Jako jeden z hlavních důvodů, proč nejsou rodiče schopni vyrovnat se s homosexualitou svého dítěte, je fakt, že možná nebudou mít nikdy vnoučata. Zásadní roli v procesu akceptování situace hraje také prostředí, ve kterém rodina žije, sociální postavení, vzdělání a náboženské vyznání. Osobně jsem však byla velmi mile překvapena ze zkušeností

svých respondentů. Většina z nich má velmi pozitivní vzpomínky na to, jak jejich orientaci přijali rodiče.

Karin: „...mamka ta byla úplně v pohodě. Tý jsem to napsala smskou, nechtěla jsem jí to říkat, takže jsem šla ven a napsala jsem jí. Odpověděla mi, že si o tom popovídáme doma. Doma se mě zeptala, jestli o tom chci mluvit, já řekla, že ne a nemluvili jsme o tom.“

Milena: „...mám úžasný rodiče, takže to nebyl, co se týká domova, problém nebo jakože bych měla strach s tím přijít. Ale byl tam moment, jakoby že jsem vůbec nevěděla, jak to těm rodičům říct.“

Olda: „...zajímavým způsobem to proběhlo u mě, protože moje matka má poměrně zvláštní způsob komunikace. Ona když se vyskytne nějaký závažnější problém v rodině, tak ona neumí o tom mluvit, ale napíše ti dopis. A tak mě matka napsala dopis, velice vstřícně, že už mě nějakou dobu pozoruje a jestli je to takhle nebo jestli to tak není a na základě toho jsem pak s ní o tom začal mluvit.“

Václav: „Rodina to přijala celkem dobře. Asi jsem na to měl celkem štěstí, rodiče to přijali, tak, jak to bylo. Otec to nějak nekomentoval, spíš tak jedním uchem tam. A maminka? Maminka, ta nad tím chvíli přemýšlela.“

Matky Sandry a Anny se stále ještě vyrovnávají s tím, že jsou jejich dcery lesbičky. V případě Sandry je situace zjevně zapříčiněná křesťanskou vírou její matky. Přesto však s oběma dívkami rodiče komunikují a nedochází k žádným větším konfliktům.

Anna: „...tak nějak jsem řekla „Mami, co bys na to řekla, kdybych měla holku?“ a ona mi řekla, že nemám šanci na normální vztah, takže od té doby je to tabu a neřeší se to doma s mámou.“

Sandra: „...když jsem to řekla doma, jakože „Mami, jsem asi na holky.“, tak mi řekla, že jsem zvrhlá a otočila se na druhý bok.“

Specifický mezi mými respondenty je Roman, který ještě cestou k uveřejnění své orientace nedošel. V tuto chvíli se teprve otevírá světu a prý i rozhovor pro tento výzkum je pro něj zásadní situací v období coming outu. Původně měl Roman v plánu žít sám a svoji orientaci potlačovat, nedávno však potkal spřízněnou duši a celá situace se začala měnit. Postupně v současné době odkrývá svoji orientaci.

Roman: „...*takže sem si jako řekl, že v životě nebudu mít žádnéj vztah a že zůstanu sám a že to prostě jakoby nechám.*“

Roman bohužel necítí ve své rodině možnost porozumění a ani se nechystá jim sdělit svou orientaci. Vysvětluje, že hlavním problémem je výchova rodičů a život na vesnici, kde je akceptování i drobné odlišnosti problémem.

Roman: „...*a hlavně je to takový, že mám pocit, že i kdybych jim řekl, že je to takový, tak se s tím nesrovnají, že si neuvědomí, že jsem jejich dítě.*“

14.2 Současný život v české společnosti

14.2.1 Homofobie

Všichni respondenti během života zažili homofobní chování, které bylo buď směřováno přímo na ně, nebo na někoho v okruhu jejich známých. Nejčastěji se setkali se slovními urážkami. Nejhorší zážitek si odnesla Anna z Prague Pride, na kterém byla se svými přáteli napadena a zbita.

Anna: „*Začali se do nás jako navážet. Začalo to nemístnýma poznámkama, na nás na holky že jsme lesby jenom proto, že jsme hnusný a nejsme schopný si najít chlapa a pak byli agresivní na ty kluky. No jenže všichni kluci prostě takoví... (smích), takže asi 4 kluci dostali na hubu a já jsem tenkrát prostě vystartovala a ten jeden kluk vytáhl teleskop. Já jsem se postavila před kamarádku a on mě přetáhl přes žebra.*“

Zajímavé je, že se respondentky shodly na tom, že zažily vždy homofobní chování jen v Praze, přestože je hlavní město považováno za nejtolerantnější zónu vůči homosexualitě a dalším menšinám.

Anna: „*Nikdy jsem se s tím nesetkala u nás na západě, vždycky to bylo v Praze.*“

Milena: „*Třeba dneska jsme seděly se slečnou v parku a já jsem jí jenom držela tak, že jsem měla ruku kolem jejích ramen a šel okolo chlap a jenom jak nás viděl, tak přišel, kopnul mi do nohy a říká „Ty kundo jedna!“ a šel dál. Nikde jinde se mi to nikdy nestalo, jen v Praze.*“

Přestože mají dotazovaní s homofobií zkušenosti, přiznávají, že je česká společnost vesměs přístupná odlišné toleranci a odmítají možný útěk do jiné země za možností lepšího homosexuálního života. Často přemýšlí o dočasném odstěhování se do jiné země, uvádí však

důvody jazykové, vzdělávací či pracovní. Orientace v jejich rozhodovacím procesu nehraje žádnou roli.

14.2.2 Předsudky a stereotypy

Nejen s předsudky heterosexuálů k homosexuálům se respondenti setkávají v každodenním životě. Všechny dotazované lesbičky uvedly, že je velká nevraživost přímo uvnitř komunity. Tato nevraživost pramení z předsudků o tom, jak by měly či neměly homosexuální ženy vypadat. V odpovědích jednotlivých respondentek se objevily odpovědi o tom, že jsou předsudky a stereotypy horší uvnitř LGBT komunity než navenek.

Anna: „A většinou se teďko zastává názor toho, že když jsem na holky, tak chci holku, která vypadá jako holka, jo? Takže to je to co tam teď čtu jakoby nejčastěji. Takže jakoby nás tím zavrhnou. Takže jako, mmm, já nevím, co si o tom myslet. Třeba já jsem klučičí typ a mám ráda klučičí typy. To jsem jako gay nebo já nevím...?“

Milena: „No ale ono to není právě vůbec jen u heterosexuálů, to je hodně i v té homosexuální společnosti. Tam prostě tak strašně se lidi odsuzují mezi sebou, až mě osobně je z toho třeba smutno. Oni odsuzují holčičí typy, oni odsuzují klučičí typy.“

Předsudky v očích heterosexuálů mají také nejčastěji původ ve vzhledu homosexuálních jedinců. Respondenti stále nemají pocit, že je jejich orientace brána u široké veřejnosti jako normální věc. V běžném životě se setkávají s překvapenými pohledy, nemístnými poznámkami či výslechy o tom, kým jsou.

Anna: „...to je taky takovej častej předsudek vůči nám. Taky se stává, že si přivedeš přítelkyni, která má dlouhý vlasy a tak. No a hned ti řekaj „Jo a ty určitě hraješ tátu.“ (smích).“

Milena: „...takový to „Jé, ty seš lesba. A proč? Vždyť nejseš hnusná...“ To poslouchám často. (smích)“

Ondra: „...tak předsudky jsou, ale ty jsou zase daný některýma věcmi mediálníma, protože homosexuálové jsou zobrazováni kompaktně pořád dokola stejně, pořád samozřejmě přetrvává ten stereotyp zženštilého homosexuála. To je teprve jako začátek, protože ty pak třeba jdeš a líbí se ti nějaký boty, který jsou dejme tomu extravagantní. Koupíš si je, pak přijdeš domů a tam ti řeknu jako, co sis to koupila? A začnou to spojovat s tou tvou homosexualitou v hlavě. A ty cítíš takový problémy spíš tady v těch detailních oblastech.“

Roman: „...to zažívám u nás na vesnici pořád. Já si vždycky říkám „To není možný! To je snad zlej sen tohle to!“ Tam když člověk mluví spisovně, je divnej. Když chodí do divadla, je divnej! Hraješ na klavír? Tak to už je fakt podezřelý. Tohle všechno já splňuju, takže už jsem na hledáčku...(smích)“

Sandra: „...já si myslím, že když je chlap, kterej vypadá dobře a je hezky upravenej. Tak si mnoho lidí řekne „To je buzna“, že jo? Což je škoda. A pak když je holka, která oblečení moc neřeší, chodí v pohorkách a tak... Tak hned „To je lesba.“ Takže to jsou předsudky, který jsou spíš podle toho oblečení než podle toho chování.“

Václav: „...jsou takový ty různý zženštilý projevy. Jako že ten kluk se bojí říct, že je jinej, ale když to neřekne, tak různě dělá takový ty věci, jako já nevím, různě se jako oblíká jinak a češe se... A pak to druhýho člověka udeří do očí.“

14.2.3 Setkávání s ostatními členy komunity

Z výsledků rozhovorů vyplynulo, že příslušníci LGBT komunity nejčastěji vyhledávají další příslušníky v období coming outu. S postupem času a smíření s danou orientací ztrácí prvotní zájem o identifikaci s komunitou. Často potom potkávají další gaye a lesby pouze v rámci některých vyhraněných akcí nebo v období, kdy si hledají partnera. Většina má kolem sebe společnost přátel obsahující heterosexuály i homosexuály.

Anna: „...jsou to kamarádi, nikdy jsem s nima nic neměla a potom jsem teda začala chodit na *igirls.cz* Chodím tam teda pořád, ale už to vůbec není tak intenzivní jako tenkrát v patnácti nebo šestnácti, když jsem se tam registrovala.“

Karina: „... jo, já to mám tak napůl. Nejenom lesbičky...“

Milena: „... pořád i ti ostatní heterosexuální – rodina, známí a tak.“

Olda: „...daleko důležitější je mít okruh heterosexuálních kamarádů, který ti dají najevo, že je to v pohodě. A to ti dokáže daleko víc v tu chvíli pomoci, protože předtím coming outem máš samozřejmě strach, že se změní ten přístup kamarádů k tobě.“

Roman: „...mám je a hlavně jsou to moji kamarádi. Nejdřív to byli jako kamarádi jen tak a pak jsme si popovídali o tom. Jojo, ale jsou to normálně... Jen jeden je vlastně jakoby gay. A pak ještě vlastně ten jeden kamarád...“

Sandra: „...jo, měla bych s kým jít. Ale jde o to, že ty lidi třeba ani nepotřebuju tolik vidět. Nás spojuje to, že jsme stejně orientovaný, ale charakterově jsou třeba věci, který nám úplně nesedějí. Takže se třeba vídáme na takovýhle akcích jako jsou pink outy apod.“

Václav: „...mám jakoby svoje společenství lidí. Díky tomu, co dělám, že jo a někdy si jako říkám, že je dobrý zajít si jako mezi svoje, ale já tak nějak mezi svejma jsem. Já to úplně takto nedělím. Protože zase jsou to jinak spřízněný duše a ta sexualita tam nehraje téměř jako žádnou významnou roli.“

Odpovědi na otázky o Prague Pridu se naprosto shodovaly. Respondenti se v žádné jiné otázce tak přesně nepotkali v názorech. Prague Pride je průvod, který má určité svůj důvod. Na druhou stranu považují za nešťastné, jakým způsobem je organizován a veden. Martin C. Putna řekl v jednom rozhovoru, že se mu nelíbí estetika Prague Pridu, ale považuje svou účast za občanskou povinnost. (Nakluky.cz. Magazín. *Profesor Putna: Nemám rád estetiku Prague Pride, blížíme se Kremlu.* [online])

S názorem Putny se setkávají názory respondentů. Většina z nich se minimálně jednoho průvodu v životě účastnila. Nikomu z nich se ale nelíbí část průvodu, ve které jdou lidé polonazí a ve velmi výstředních maskách. Podporuje to prý negativní pohled na celou komunitu, přestože v průvodu je těchto exhibicionistů jen pár oproti zbylým „normálním“ členům LGBT komunity.

Anna: „...ten Pride je takovej nafouklej. Je to hodně zveličovaný. Takový blbý... Jakoby heterosexuálové měli mít svůj vlastní pochod proto, že jsou heterosexuální...“

Milena: „... No já si myslím, že co se týká prvního Pridu, tak to bylo neskutečně nafouklý. A já třeba osobně bych to nezvala jinak než Gay Pride, než jako Gay hrdost. Já bych to třeba nazvala gay karneval nebo tak něco, protože já neuznávám to, když někdo z nás přijde a řekne „Jsem gay a jsem na to hrdej.““

Olda: „...v konečném důsledku to je právě to, proč nás ta společnost vidí tak blbě, protože oni to prezentují tak jako „Přijďte na Prague Pride! Festival duhovejch barev.“ A já si vždycky prohlídnu fotky a mně se to líbí, jsou tam lidi se skvělejma maskama, hraje tam výborná muzika... Pije se tam, dějou se tam šílený věci a tak a netvrdím, že mě to nějakým způsobem nelákalo se tam jet podívat a zažít to, ale pak sem si říkal... jo ten průvod projde tím městem a pak ty lidi, co půjdou okolo, si řeknou, tak tohle jsou ti homosexuálové. A pak

přijde takovej člověk jako je ten Hájek a řekne, podívejte se, tohle je přece hrozně zvrácený...”

Roman: „...jako souhlasím s tím, že to asi nepůsobí na spoustu lidí nejlíp. Vem si ty záběry v televizi. Já jsem v tu dobu vždycky býval na letní návštěvě u babičky a dědy, a tak to většinou bylo třeba v zprávách nebo tak. A oni jsou takový docela otevření v tomhle tom, ne tolik ale docela jsou. A vždycky, když to tam běželo, tak to bylo dobrý, dobrý. Ale jen do té doby, než se tam objevily tyhle pozitury. To pak bylo hned „Ježíšmarjá, nechápu proč tam chodí takhle! Proč tam chodí nahý!“

Sandra: „...já teda si myslím, že už je to trochu přehnaný. Já si myslím, že působím teď jako docela normální pro heterosexuální lidi, ale tam musíme pro lidi vypadat spíš jako banda takových blbečků, jo. Když my si oblečeme támhle traktoristický věci a kluci choděj v šatech... Já jsem na to asi jako moc konzerva.“

Václav: „...já myslím, že i ti jednotlivci můžou být hrdí na to, kým jsou, že to není jakoby z mého pohledu nutný se takhle jakoby družit, jo? Jako jo, dobře ale nevidím to úplně jako důležitý.“

14.2.4 Sociální sítě

Fenomén sociálních sítí se dotýká i homosexuální společnosti. Respondenti se během výzkumu shodli v tom, že určité webové stránky a chaty napomáhají členům komunity nalézt přátele a v některých případech i partnery. Nejčastější zmínky připadly portálům <http://www.igirls.cz/> a <http://www.iboys.cz/>. Dalším významným seznamovacím místem na internetu je sociální síť Facebook, kde vznikají různé stránky, které neslouží pouze k seznamování, ale také k informování gayů a lesbiček o novinkách ve světě homosexuality. Skutečně má komunita svůj svět s vlastním děním. V rámci těchto webových stránek sledují homosexuální celebrity, módní trendy uvnitř komunity a další zajímavosti. Dle slov některých respondentek dochází především na lesbických stránkách často k dohadům. Tyto dohady vznikají na základě rozdílných názorů na to, jak by měla „správná“ lesba vypadat a žít. Vznik těchto situací uvnitř komunity jsem zmínila již v kapitole věnující se předsudkům a stereotypům. Přestože respondenti shledávají existenci sociálních sítí jako přínosnou, uznávají, že její výhody využívali nejvíce v období coming outu. S odstupem času navštěvují komunitní web čím dál méně. Nevýhodu v seznamování na sociálních sítích vidí především

v anonymitě a velkém množství lidí hledajících pouze sexuální zkušenost na jednu noc či krátkodobé intimní vztahy.

Václav: „...občas někam chodím, třeba na iboys.cz nebo jsou různé další chaty. Ale na těch chatech je to hodně o sexu a sexuálním nahánění a je to taková jako nuda.“

Sandra: „...já jsem si všechny vztahy našla přes igirls.cz, ale je pravda, že taky musíš hledat. Kolikrát to není žádná hitparáda, když tam máš nicky jako Nadržená nebo Vemsimědotrojky a tak...(smích) Já si myslím, že to není jiný než u vás.“

Některým respondentům se nelíbí velká otevřenost některých aktérů v rámci webových stránek. Obecně platí, že internet dává neomezený prostor k vyjadřování a někteří lidé zapomínají na důležitost soukromí.

Anna: „...ted'ko se hrozně rozmohlo mezi patnáctiletějma a šestnáctiletějma holkama... Jó, já jsem taky v patnácti přišla na to, že jsem lesba, ale rozhodně jsem nebyla taková, že bych to vyřvávala do světa. Za to dnešní patnáčky mi takový přijdou. Já si nemůžu pomoci, to je takový jako „Čau jsem lesba a jsem tím zajímavá.““

14.2.5 Promiskuita

V souvislosti s promiskuitou, o které respondenti mluvili ve spojení se sociálními sítěmi, jsem se začala zajímat o to, jak je v očích homosexuálů celkově vnímána. Mezi dogmata vztahující se k homosexuální komunitě patří i skutečnost promiskuity, tedy větší počet sexuálních partnerů u gayů a leseb. Na otázku, zda „Jsou homosexuálové opravdu promiskuitnější než heterosexuálové?“, odpověděla většina respondentů kladně. Vlivů, které se na vzniku promiskuity podílejí, je hned několik. Respondent Václav se shodl s názorem docenta Zvěřiny, který uvádím v první polovině knihy. Muži jsou totiž biologicky disponováni k vyšší sexuální aktivitě než ženy. Pokud se tedy ve vztahu sejdou dva gayové, sexuální zdrženlivost je nižší než v heterosexuálním páru.

Václav: „...já si myslím, že chlapi sami o sobě jsou od přírody naprogramovaní na plození, na rozsévání semena.“

V dalších názorech spojených s promiskuitou se respondenti vrací především ke coming outu. Je zřejmé, že období sebepoznání je v životě homosexuála zásadní a dochází během něj k mnoha změnám.

Anna: „...to je takový období, kdy se potřebuješ vybouřit. Ted' se otevřeš, všichni to ví, a tak se vybouříš a pak přijde takovej zlom a člověk je v klidu. Já jsem takový období taky měla.“

14.3 Práva homosexuálů

Převážná část homosexuálů stejně jako většina heterosexuálů touží po rodinném životě. Promiskuita, která je v rámci homosexuality často vyzdvihována, se objevuje nejvíce v období coming outu. Nejčastěji ve fázi explorace, během které jedinec poznává ostatní členy LGBT komunity a experimentuje. Po absolvování této fáze se jedinec uklidní a začíná přemýšlet o tom, že by se usadil a hledá si stálého partnera. Pokud ho najde, má v České republice možnost uzavřít registrované partnerství, které řeší právní náležitosti svazku. Díky registrovanému partnerství mají partneři vzájemnou vyživovací povinnost, mohou na sebe vzájemně uplatnit dědické právo a mají právo znát zdravotní stav partnera, pokud se něco přihodí. Výhody lze nalézt i v běžných situacích, např. při přebírání poštovní zásilky. Přesto však oslovení respondenti cítí z termínu registrované partnerství spíše diskriminaci a nejsou si jisti, zda budou ochotni do tohoto svazku někdy vstoupit.

Anna: „...jako já si myslím, že registrovaný partnerství je ted'ko kvůli tomu, aby ta nějak homosexuálové byli alespoň trochu uklidnění. Takový jako „Dobře, tak mi vám teda něco dáme. Tady máte registrovaný partnerství a ted' buďte ticho.““

Milena: „...ne. Do registrovanýho partnerství určitě ne, šla bych do manželství. Nechci podporovat něco, co tady udělali takhle. Přijde mi to zbytečný, právě proto, že cokoli ti dá RP, ti můžou dát na jakýmkoliv notářským úřadě.“

Olda: „...z principu toho, že... mě nejde o ten stav, to беру, že když se lidi nějakým způsobem mají rádi, tak se chtějí registrovat a je to jejich volba. Ale registrovaný partnerství? To je paskvil. Řeknu to takhle, buď mám svatbu, anebo žiju bez tady těch věcí tzv. „na hromádce“ a je mi to teda fuk.“

Roman: „...to je prostě... Je to prostě registrovaný partnerství... To už ten termín, ten název, je diskriminační v podstatě. Protože proč to vydělovat, když to má mít stejnej smysl.“

Co se homosexuálům především nelíbí, je právní část týkající se adopce dětí. Slovo pokřtěctví se objevilo hned v několika výpovědích. Tato právní úprava trápí více ženy lesbičky než muže gaye. Přestože se předpis nelíbí ani mužům, nejsou si jisti, zda by dítě

vůbec chtěli. Na druhou stranu ženy jsou přesvědčeny o tom, že by chtěly s partnerkou do budoucna založit rodinu. Ačkoliv většinou plánují usadit se za delším časovým horizontem, právní záležitosti je trápí už teď. Několik respondentů se zmínilo, že je toto téma častým námětem rozhovorů s partnerem či partnerkou. Muži většinou vnímají svoje životní projekty důležitěji než dítě, ať už se tento projekt týká umění, profese či cestování. Na druhou stranu připouští, že existují gay páry, které velmi touží po rodině a jsou schopni dětem obětovat svůj volný čas, finance i kariéru. Dokonce přiznávají, že v dnešní době, pokud mají opravdu o dítě zájem, tak už si to „nějak“ zařídí. Problém vidí v tom, že dítě vždy náleží jen k jednomu z partnerů. Pokud tedy přijde nějaká nehoda, může dítě putovat i po několika letech do dětského domova. Tomuto případu by se chtěli vyhnout i navrhovatelé novely zákona o registrovaném partnerství.

Anna: „...stát nepohlíží na to dítě, ale na tu společnost a to si myslím, že je ta největší chyba, co dělají. Prostě na prvním místě je dobro toho dítěte.“

Karin: „...chci, aby je právě měla ta partnerka, se kterou se budu chtít usadit. Myslím to tak, že by se nechala uměle oplodnit. Ne, že by adoptovala. Myslím, že je hodně tvrdý, že nedají dítě k adopci registrovanému páru.“

Milena: „...že svobodná žena, jakožto taková soběstačná si může adoptovat dítě, ale žena, která je v registrovaném partnerství, si dítě adoptovat nemůže. Celkově ta adopce dětí, myslím, že ty lidi na tím nepřemejšlí tak, jak by měli. Protože mít dítě by měla být výsada a ne samozřejmost. Nehledě na to, že prostě je spousta heterosexuálních párů, který na to nemaj, ani po psychický ani finanční stránce a stejně se můžou dítě pořídit.“

Olda: „...já jsem se o tuhle věc zajímal a tohle to je největší pokrytectví státu. Ale stát jako asi nemůže bejt v tomhle jinej než pokryteckej. Když jsou chlapi spolu, na té hromádce, a rozhodnou se, že spolu adoptují dítě. Tak jde jeden do toho dětského domova a řekne, že by chtěl adoptovat dítě. A oni mu ho po nějakém tom řízení dají. Je pravda, že lesby to mají v tomhle jednodušší. Protože když přijde žena, tak to většinou řeknou, že ano, ta se bude o dítě starat líp. Proto je víc lesbickéjch párů, který vychovávaj děti a já s tím nemám žádněj problém.“

Roman: „...co týká tý adopce, to je strašný. S téma dětma je to u mě takový, že já jsem vždycky chtěl mít dítě, ale tak nějak si říkám, že když nebudu mít dítě, tak budu děti učit.“

Sandra: „...říkám „Vem si mě.“ a ona, že si mě nemůže vzít. No ale já zase potřebuju nějakou jistotu nebo něco. To je podobný, jako když si ženská chce vzít chlapa za manžela. Jenže Ája mě vyvedla z omylu. Řekla, že když si mě vezme, tak nemá šanci, aby taky mohla mít to dítě. Tak říkám „Oukej, tak jsme v prdeli.““

Václav: „...říkám si, že je to škoda, proč to těm lidem neumožnit... adoptovat a vychovávat děti, protože jsou takový páry, který mají úplně jakoby všechno a to dítě by mohlo dostat nadstandartní péči a lásku. A to už by byla škoda, že jo a ještě ty lidi by byli skutečně šťastní.“

14.4 Budoucnost homosexuálů v Čechách

Otázky v závěru rozhovoru jsem zaměřila na pohled do budoucnosti a případné návrhy respondentů, jakým způsobem vylepšit život jedince i celé komunity v české společnosti. Přestože se odpovědi různily, v některých bodech se dotazovaní shodovali. Jak již vyplynulo z předešlé části, rozhodně by povolili adopce. Dokonce otevřeně přiznávají, že by o děti měla pravděpodobně zájem menší část komunity. Mužských párů by prý bylo opravdu poskromnu. V dalším bodu, ve kterém se jejich názory potkávají, je nutnost změny mentality a smýšlení přímo uvnitř LGBT minority. Nevraživost a předsudky pramenící přímo z jádra jejich společnosti se prý odráží na tom, jak je vnímá široká veřejnost. Proto je dle jejich slov nutností vyrovnat se především sami se sebou a mezi sebou, poté je možné požadovat pochopení. K přijímání jinakosti je prý nutné přistupovat již od základní školy, ne však zveličováním rozdílů. Přes všechny překážky a negativní zážitky vnímají homosexuálové Českou republiku jako tolerantní a žijí zde spokojeně.

Roman: „...ve školách, abychom nepřinášeli to, že něco musíme tolerovat. Je nešťastný žít v toleranci, protože tolerance znamená snášet něco, co je nám nepříjemného, ale důležitý je žít pluralitně. Prostě žít tak, že to tady s náma je. Zvyknout si na to, říct si, že je normální to, jak žijeme my i oni.“

Olda: „...jinak si myslím, že v podstatě máme úplně stejný práva jako ostatní. Můžeš cestovat, oblíkat se jak chceš. Ne jako v Rusku. Já mám pár ruských přátel, tak s nima o tom často mluvím a ti teď žijí tady a vůbec se jim nechce do Ruska vracet.“

15 Závěr

Problematika homosexuality je bezpochyby velmi složitá a v rámci jedné bakalářské práce není možné obsáhnout všechny vlivy a názory, které se potkávají při otevření tohoto tématu. Přesto jsem si vytyčila cíl, a to nastínit čtenáři bližší informace o skutečném životě homosexuálů, věřím, že se mi povedlo ho splnit. Výzkum, kterému jsem se věnovala ve druhé části své práce, byl v mnohém překvapení a velmi cennou zkušeností. Obávala jsem se negativních zkušeností, které mi respondenti sdělí především ve spojení s coming outem. Příjemným zjištěním bylo, že nadpoloviční většina respondentů odpovídala a vzpomínala s úsměvem. Přesto však vnímají v běžném životě svou jinakost a potvrzují zkušenosti s homofobií. Předsudky a stereotypy u homosexuality přicházejí nejčastěji ve spojitosti se vzhledem. Společnost má tendenci „škatulkovat“ a u homosexuálů tomu není jinak. Z rozhovorů jednoznačně vyplývá, že homosexuálové žijí život jako ostatní – chodí do práce, vzdělávají se, věnují se věcem, které je zajímají. Zároveň také touží po stejných věcech jako ostatní lidé ve společnosti. Především ženy neskrývají svou touhu po rodinném životě a dětech. Muži jsou v těchto otázkách zdrženlivější, ale nepopírají přání některých gayů stát se rodiči.

Poslední otázka rozhovoru se jevila jako nejtěžší. Když jsem se zeptala „*Co by pomohlo k lepšímu životu homosexuálů v České republice?*“, následovala většinou odmlka. V rámci odpovědi se objevila možnost běžného sňatku jako je tomu u heterosexuálního páru a možnost adopce dětí. Zároveň však bylo možné cítit jistou nevědomost či bezmocnost. Respondenti se vesměs shodují, že je to běh na dlouhou trať. Společnost se vyvíjí pomalu a diskuze o homosexualitě je na mnohých místech tabu. Je pravda, že téma homosexuality není příliš probíráno ani v sexuální výchově ve školách.

Z rozhovorů jsem si odnesla důležitou myšlenku, kterou bych ráda předala i čtenáři. Není třeba homosexualitu zveličovat a příliš zdůrazňovat. Stačí ji integrovat do běžného života a brát to tak, že tu je. Podle respondentů by bylo dobré nepoužívat slova o zvyku a toleranci. S tím musím souhlasit. Myslím, že tato slova způsobují vnímání jinakosti. Věřím a doufám, že vývoj v přístupu k homosexualitě půjde pozitivně kupředu a časem vymizí všechny obavy a ostych. Však strach máme vždy z věcí, které neznáme. Proto bychom neměli homosexuály vyčleňovat ze společnosti, ale naopak je brát mezi sebe a poznávat.

16 Zdroje

Knížní

1. BOBEK, M., MOLEK, P., ŠIMÍČEK, V. *Komunistické právo v Československu*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009
2. BRZEK, A., PONDĚLNÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví?* Praha: Scientia Medica, 1992, 124 s. ISBN 80-85526-03-4
3. FÁBRY, H. a kol. *TRIANGEL: homosexualita, spoločnosť – politika*. Bratislava: Občanské sdružení Museion, 2007, 152 s. ISBN 978-80-969704-9-0
4. HAMER, D., COPELAND, P. *Geny a osobnost*. Praha: Portál, 2003, 250 s. ISBN 80-7178-779-5
5. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum - základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6
6. HIML, P. SEIDL, J., SCHINDLER, F. „Miluji tvory svého pohlaví“. Praha: Argo, 2013, 650 s. ISBN 978-80-257-0876-7
7. HOLUBOVÁ, V. a kol. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 2005, 880 s. ISBN 80-200-1351-2
8. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2000, 218 s. ISBN 80-7184-954-5
9. JOYEUX, H. *Ciyt, homosexualita, AIDS*. Praha: Portál, 1994, 73 s., přeložila Jana Švancarová, ISBN 80-7178-489-3
10. KALLMEYER, W. SCHÜTZ, F. *Konversationsanalyse*. Studium Linguistik, 1976, č.1, s.1-28 (s. 208-209)
11. PROCHÁZKA, I. *Coming out*. Praha: Orbis, 1995, 36 s. ISBN 80-238-8850-1
12. RIDLEY, M. *Červená královna*. Praha: Mladá fronta, 1999, z anglického originálu přeložil Mgr. Martin Konvička, 320 s. ISBN 978-80-7367-125-8
13. SEIDL, J. a kol. *Od žaláře k oltáři*. Brno: Host, 2012, 584 s. ISBN 978-80-7294-585-6
14. STEHLÍKOVÁ, D., PROCHÁZKA, I., HROMADA, J. *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. Praha: Orbis, 1995, 140 s.
15. ŠVARČÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007, 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0
16. TALANDOVÁ, J., *Sociální postavení lesbických žen a alternativní rodinné modely v kontextu heterosexuální společnosti*. Praha: L-klub Lambda, 1997, 43 s.
17. FIFKOVÁ, H., WEISS, P., PROCHÁZKA, I., COHEN-KETTENIS, T., P., PFAFFLIN, F., JAROLÍM, L., VESELÝ J. WEISS, V. *Transsexualita a jiné poruchy*

pohlavní identity. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, 216 s. ISBN 978-80-247-1696-1

18. ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2003, 288 s. ISBN 80-7204-264-5

Internetové

1. Zakonyprolidi.cz. Předpis č. 115/2006 Sb. *Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů*. In Sbírka zákonů České republiky. 2006. [online]. [cit. 23-3-2014] Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>
2. Zakonyprolidi.cz. Předpis č. 115/2006 Sb. *Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů*. Část 1. In Sbírka zákonů České republiky. 2006. [online]. [cit. 23-3-2014] Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115#cast1>
3. Queermag.cz. *Ve sněmovně čeká novela zákona o registrovaném partnerství*. 21-6-2013 [online]. [cit. 01-04-2014] Dostupné také z: <http://www.queermag.cz/2013/06/21/ve-snemovne-ceka-novela-zakona-o-registrovanem-partnerstvi/>
4. Parlament ČR. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. *Novela zákona o registrovaném partnerství*. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. [cit. 26-02-2014] Dostupné také z: www.spoj.org/.../novela-zakona-o-registrovanem-partnerstvi---.aspx
5. Poradna-prava.cz. Poradna pro občanství, občanská a lidská práva. *Registrované partnerství a rodičovství*. [online]. [cit. 03-05-2014] Dostupné také z: <http://lgbt.poradna-prava.cz/registrovane-partnerstvi/registrovane-partnerstvi-a-rodicovstvi.html>
6. iDNES.cz. Zprávy domácí. *Ministerstvo poprvé pustilo dítě z ústavu k výchově registrovanému páru*. 10-06-2011. [online]. [cit. 05-05-2014] Dostupné také z: http://zpravy.idnes.cz/prvni-registrovany-par-oficialne-dostal-k-vychove-dite-z-ustavu-px2-/domaci.aspx?c=A110610_140159_domaci_taj
7. ČT24. Domácí zpravodajství. *Náhradní rodiče hledali marně, teď je vychovávají dva tátové*. 15-02-2014. [online]. [cit. 05-05-2014] Dostupné také z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/262517-nahradni-rodice-hledali-marne-ted-je-vychovavaji-dva-tatove/>
8. ČT24. Svět. *Postoj Ruska k homosexuálům vyvolal protesty po celém světě*. 10-08-2013. [online]. [cit. 07-05-2014] Dostupné také z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/237694-postoj-ruska-k-homosexualum-vyvolal-protesty-po-celem-svete/>
9. Neviditelný pes. lidovky.cz. *HOMOFOBIE 2013: Zpráva o stavu světa*. 08-05-2013. [online]. [cit. 16-05-2014] Dostupné také z:

- http://neviditelnypes.lidovky.cz/homofobie-2013-zprava-o-stavu-sveta-dq6-/p_zahranici.aspx?c=A130507_102921_p_zahranici_wag
10. Wikipedie.cz. *Zákony týkající se homosexuality*. [online]. [cit. 12-03-2014] Dostupné také z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Z%C3%A1kony_t%C3%BDkaj%C3%ADc%C3%AD_se_homosexuality
 11. Český rozhlas. Zprávy. *Klaus i Hájek kritizují pražskou ODS za záštitu Prague Pride*. 05-08-2011. [online]. [cit. 12-03-2014] Dostupné také z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/zprava/klaus-i-hajek-kritizuji-prazskou-ods-za-zastitu-prague-pride--931251>
 12. Praguepride.cz. Tisková zpráva: *Prague Pride 2013 - Jdeme s barvou ven*. 24-06-2013. [online]. [cit. 21-04-2014] Dostupné také z: <http://www.praguepride.cz/>
 13. Cvvm.soc.cas.cz. Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR. Tisková zpráva: *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – květen 2013*. 04-06-2013. [online]. [cit. 21-04-2014] Dostupné také z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7023/f3/ov130604.pdf
 14. Fra.europa.eu. FRA European Union Agency for Fundamental Rights. Tisková zpráva *Strach, izolace a diskriminace jsou pro LGBT komunitu v Evropě běžné*. 17-05-2013. [online]. [cit. 22-04-2014] Dostupné také z: http://fra.europa.eu/sites/default/files/pr-lgbt-survey-fear-isolation-common_cs.pdf
 15. Českenoviny.cz. Přehled zpráv. Výzkum: *ČR patří v EU k zemím, co nejméně diskriminují homosexuály*. 12-08-2013. [online]. [cit. 22-04-2014] Dostupné také z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vyzkum-cr-patri-v-eu-k-zemim-co-nejmin-diskriminuji-homosexualy/971755>
 16. Fra.europa.eu. FRA European Union Agency for Fundamental Rights. *EU LGBT survey European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey. Results at a glance*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013, ISBN 978-92-9239-173-7. [online]. [cit. 15-03-2014] Dostupné také z: http://fra.europa.eu/sites/default/files/eu-lgbt-survey-results-at-a-glance_en.pdf
 17. Nakluky.cz. Magazín. *Profesor Putna: Nemám rád estetiku Prague Pride, blížíme se Kremlu*. 25-06-2013. [online]. [cit. 30-05-2014] Dostupné také z: <http://www.nakluky.cz/magazin/item/2951-profesor-putna-nemam-rad-estetiku-prague-pride-blizime-se-kremlu/>
 18. Proudem.cz. Proud. Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu. *Rodičovství*. [online]. [cit. 28-05-2014] Dostupné také z: <http://www.proudem.cz/rodicovstvi.html>
 19. Stud.cz. STUD Brno. *Gay Man České republiky*. [online]. [cit. 30-04-2014] Dostupné také z: <http://stud.cz/stud/gay-man/>
 20. Gay.iniciativa.cz. Archiv. *Historie SOHO a GI v ČR*. [online]. [cit. 01-02-2014] Dostupné také z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=5>
 21. Gay.iniciativa.cz. Archiv. *Historie RP. Jiří Hromada: Registrované partnerství - špatné svědomí zákonodárců*. [online]. [cit. 25-04-2014] Dostupné také z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=10>

Beseda, diskuze

1. Hromada, J., 2014. „Diskuze s Jiřím Hromadou“. České Budějovice (v rámci akce Majáles), 14. 5. 2014

17 Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník k praktické části.

18 Přílohy

Příloha č. 1

ZVO – Jakým způsobem žijí homosexuálové v současné České republice?

SVO1 – Jak probíhal Váš coming out?

TO1 - V kolika letech jste si svoji orientaci poprvé uvědomil/a?

TO2 - Jak Váš coming out probíhal?

TO3 – Co na tomto období bylo nejhorší?

TO4 – Jaké byly kladné stránky tohoto období?

TO5 - Hrála v průběhu coming outu nějakou roli komunita nebo jste si tyto věci řešil/a sama?

TO6 - Jaká byla reakce rodiny a okolí?

TO7 - Napadaly Vás někdy sebedestruktivní myšlenky?

SVO2 – Jak vypadá Váš současný život?

TO8 - Jak se Vám dnes žije v České republice?

TO9 - Setkáváte se někdy s projevy homofobie?

TO10 - Objevují se v chování Čechů vůči homosexuálům předsudky a stereotypy?

TO11 – Zvažoval/a jste někdy možnost odstěhování do jiného státu, případně do jakého a proč?

TO12 - Setkáváte se ve svém volném čase s dalšími členy komunity? Při jakých příležitostech k tomu dochází?

TO13 – Vyhledáváte komunitu na internetu?

TO14 – Myslíte si, že sociální sítě pomáhají homosexuálům?

TO15 – Jsou homosexuálové promiskuitnější než heterosexuálové?

TO16 - Účastníte se Prague pridu?

SVO3 – Jak vnímáte svá práva?

TO17 - Máte stálého partnera?

TO18 - Plánujete se v budoucnosti usadit?

TO19 – Uvažoval/a jste někdy o dětech?

TO20 - Jak se díváte na současnou právní úpravu, která se týká registrovaného partnerství a možnosti adopce dětí?

SVO4 – Jak vidíte budoucnost homosexuálů v Čechách?

TO21 - Co myslíte, že by pomohlo lepšímu životu homosexuálů v České republice?

TO22 - Vnímáte v posledních letech nějaké změny v přístupu společnosti k homosexualitě? Jak si myslíte, že se bude situace vyvíjet dál?